
**HET STABILITEITSPROGRAMMA
VAN BELGIË
(2006-2009)**

ACTUALISATIE 2005

INHOUDSTAFEL

1. Inleiding: algemeen beleidskader en doelstellingen.....	1
2. De economische context.....	4
2.1. <i>De internationale context.....</i>	<i>4</i>
2.1.1. De conjunctuur buiten de eurozone blijft gunstig.....	4
2.1.2. Een geleidelijke groeihereneming in de eurozone.....	6
2.2. <i>De vooruitzichten voor de Belgische economie op korte termijn</i>	<i>7</i>
2.3. <i>Vooruitzichten op middellange termijn (2007-2009).....</i>	<i>11</i>
3. Het vorderingensaldo en de overheidsschuld	14
3.1. <i>Krachtlijnen van het begrotingsbeleid.....</i>	<i>14</i>
3.2. <i>Een algemeen beeld van de overheidsfinanciën 2005-2009</i>	<i>16</i>
3.2.1. De uitvoering van de begroting 2005.....	17
3.2.2. De begroting 2006.....	19
3.2.3. De periode 2007-2009.....	21
3.3. <i>De bijdrage van de verschillende sectoren</i>	<i>22</i>
3.4. <i>De evolutie van de schuld</i>	<i>24</i>
3.5. <i>Het cyclisch gecorrigeerd saldo</i>	<i>27</i>
4. Vergelijking met het stabiliteitsprogramma 2005-2008 en sensitiviteitsanalyse	29
4.1. <i>Vergelijking met het stabiliteitsprogramma 2005-2008</i>	<i>29</i>
4.2. <i>Sensitiviteitsanalyse</i>	<i>30</i>
4.2.1. Sensitiviteit van het vorderingensaldo ten opzichte van de	30
interestvoet.....	30
4.2.2. Sensitiviteit van het vorderingensaldo ten opzichte van de groei.....	32
5. Kwaliteit van de overheidsfinanciën	34
5.1. <i>Tewerkstellingsbeleid.....</i>	<i>34</i>
5.1.1. Verlaging van de indirecte loonkosten	35
5.1.2. De verhoging van de participatie aan de arbeidsmarkt.....	36
5.2. <i>Verbetering van het fiscale en juridische ondernemingsklimaat.....</i>	<i>38</i>
5.3. <i>Een versterkte sociale zekerheid.....</i>	<i>39</i>
5.3.1. Geherstructureerde financieringsbronnen.....	39
5.3.2. Beheersing van de uitgaven van de ziekteverzekering	40
5.3.3. Welvaartsvastheid van de sociale uitkeringen	42
5.4. <i>Inspanningen voor prioritaire beleidsdomeinen.....</i>	<i>42</i>
6. De houdbaarheid van de openbare financiën op lange termijn.....	43
6.1. <i>Inleiding</i>	<i>43</i>
6.2. <i>Demografie en budgettaire kost van de vergrijzing.....</i>	<i>43</i>

6.2.1.	Demografische aspecten	43
6.2.2.	De budgettaire impact van de vergrijzing	45
6.3.	<i>Eén strategie, drie beleidslijnen</i>	47
6.3.1.	Budgettair beleid en Zilverfonds	47
6.3.1.1	Begrotingsbeleid	48
6.3.1.2	Het Zilverfonds	49
6.3.1.3	De in het Zilverfonds belegde kapitalen	49
6.3.1.4	De werking van het Zilverfonds op lange termijn	51
6.3.1.5	Het budgettair beleid als onderdeel van een globale strategie	52

1. Inleiding: algemeen beleidskader en doelstellingen

Het Stabiliteitsprogramma 2006-2009 belicht de budgettaire planning van de Belgische regering voor de komende periode. Het is een update van het stabiliteitsprogramma 2005-2008 en neemt net als dit programma de budgettaire afspraken die gemaakt zijn in het kader van het federale regeerakkoord van mei 2003 als uitgangspunt. Hierin werd beslist het behalen van een budgettair evenwicht als minimale doelstelling te stellen en geleidelijk begrotingsoverschotten op te bouwen.

In 2004 werd voor de vijfde maal op rij de begroting in evenwicht afgesloten. De regering honoreert dus haar engagement aangegaan in het regeerakkoord en in de vorige update van het stabiliteitsprogramma. Voor 2005 blijft de regering uitgaan van een evenwicht, ondanks de herhaalde malen neerwaarts bijgestelde groeiraming. Bij de opmaak van de begroting 2006 werd eveneens een evenwicht vooropgesteld. Voor de periode na 2006 heeft de regering een concreet opbouwpad voor begrotingsoverschotten en pensioenreserves uitgewerkt. Dit begrotingstraject en de eraan gekoppelde financiering van het Zilverfonds zijn door het parlement in een wet verankerd.

Het primair saldo volgt tot 2006 de evolutie van de interestlasten. Daarna stabiliseert het op ongeveer 4,1%. De budgettaire ruimte die vanaf dat moment vrijkomt door de vermindering van de interestlasten zal gebruikt worden om de geplande budgettaire overschotten te realiseren.

Indien de groei in de periode 2006-2009 hoger zou uitvallen dan voorzien, dan geldt net als de voorgaande jaren het engagement dat de bijkomende beschikbare ruimte prioritair zal worden aangewend voor de verbetering van het vorderingensaldo.

Ondanks de grote schuldafbouw die reeds is gerealiseerd, blijft de Belgische schuldgraad hoog. Deze schuldgraad en de geraamde potentiële groei maken voor België een budgettair evenwicht of een beperkt overschot als middellangetermijndoelstelling (MTO) noodzakelijk. Volgens de budgettaire planning van de regering zou de gezamenlijke overheid in 2009 een overschot boeken van 0,7% BBP. Met dit overschot op middellange termijn voldoet België aan de voorwaarden van het vernieuwde Stabiteits- en groeipact.

Het afbouwen van de openbare schuldgraad tegen een voldoende tempo blijft een centraal beleidspunt in de budgettaire strategie van België. Een daling van de interestlasten op de schuld is immers een sleutelement voor de creatie van budgettaire ruimte voor het financieren van de vergrijzing. In 2005 vertraagt de schuldafbouw tijdelijk door de overname van een deel van de NMBS-schuld, maar tegen 2009 zal de schuldgraad worden teruggedrongen tot 79,1%. De Belgische schuldgraad, in 1993 nog op een recordhoogte van 137,1% BBP, nadert zo gestaag het gemiddelde in de eurozone.

Een verantwoord begrotingsbeleid legt een basis van vertrouwen en is een belangrijke factor in het stimuleren van economische groei en werkgelegenheid. De regering combineert dit beleid met een ambitieus sociaal-economisch hervormingsprogramma, met volgende accenten:

- Het weerbaarder maken van de Belgische economie in een steeds sneller globaliserende en liberaliserende wereld via lastenverlagingen, O&O-inspanningen en administratieve vereenvoudiging.
- Het stimuleren van de werkgelegenheid, in het bijzonder voor jongeren en 50-plussers, via onder meer een voortgezette selectieve vermindering van de lasten op arbeid.
- Een versterking van de sociale zekerheid en de bestaanszekerheid voor iedereen door het welvaartsvast maken van uitkeringen en een verbreding van de financieringsbasis van de sociale zekerheid.
- Een bijkomende investeringsinspanning voor mobiliteit en een verhoging van de middelen voor veiligheid.

Via dit meersporenbeleid van verdere sanering van de openbare financiën en het stimuleren van economie en werkgelegenheid wil de Belgische regering een goede basis leggen voor het opvangen van de kosten van de vergrijzing in de komende jaren en een voldoende niveau van welvaart garanderen voor de huidige en toekomstige generaties.

2. De economische context

2.1. De internationale context

Het IMF gaat voor 2005 en 2006 uit van een al bij al stabiele expansie van de wereldeconomie (+4,3%), die slechts een lichte terugval vertoont ten opzichte van de zeer goede prestaties in 2004. De groei van de internationale handel zal vermoedelijk groter blijven dan de groei van de productie, ongeveer rond 7%.

De aanzienlijke verhoging van de olieprijs zou dus geen grote impact hebben op de globale economische activiteit, ongetwijfeld als gevolg van het dominante aandeel van de dienstensector in de ontwikkelde economieën. Toch brengen de prijsstijgingen van de energie en de volatiliteit van de koersen een bijkomend element van onzekerheid en neerwaarts risico in de vooruitzichten met zich mee. De onevenwichten van de buitenlandse betalingen en het prijsniveau van de activa, in het bijzonder de immobiele activa – die in bepaalde voornamelijk angelsaksische geïndustrialiseerde landen bijgedragen heeft tot het ondersteunen van de vraag, zijn evenzeer potentiële risico's voor de economische prestaties.

2.1.1. De conjunctuur buiten de eurozone blijft gunstig

Buiten de eurozone zou het conjuncturele klimaat op korte termijn gunstig blijven, zij het dat de economische groei gaandeweg een lichte verzwakking kent.

Hoewel de economische groei in de Verenigde Staten lichtjes afneemt, zou deze in de komende maanden toch aanzienlijk dynamisch blijven en een ondersteunende factor voor de mondiale vraag blijven.

In het eerste semester van 2005 bleef de groei van de Amerikaanse economie sterk. De verzwakking die zich sinds september-oktober lijkt te manifesteren lijkt een verband te houden met de gevolgen van de orkanen. De heropbouw zou daarentegen de economische activiteit in het begin van 2006 een sterke impuls moeten geven. De policy-mix is zonder twijfel minder uitgesproken expansief, maar indien de monetaire politiek zich na de door de Federal Reserve doorgevoerde interestverhogingen neutraal oriënteert, kan het overheidstekort, dat in 2005 leek af te nemen, zich opnieuw gaan uitdiepen als gevolg van de heropbouw. De stijging van de energiekosten weegt op de inkomens van de gezinnen en de private consumptie zou daar de sporen van gaan dragen: de verstrakking van de interestvoeten zal de onroerende investeringen afremmen. Na een piek van 4,2% in 2004, zou de groei van het Amerikaanse BBP in toenemende mate verzwakken naar 3,5% in 2005 en 3,2% in 2006, op die manier terugkerend tot zijn potentieel niveau.

Japan heeft een gematigd groeiritme hervonden waarvan de basis zich geleidelijk aan heeft uitgebreid van uitvoer over bedrijfsinvesteringen naar private consumptie. De policy-mix blijft er expansief: de budgettaire sanering zal slechts geleidelijk plaatsvinden en de zero-rentepolitiek van de Bank van Japan lijkt op korte termijn niet verlaten te moeten worden. Over het algemeen wordt slechts een lichte vertraging van de economische groei verwacht. De groei stabiliseert zich op die manier in de buurt van de 2% in 2006 en 2007.

In China zet de economische expansie zich tegen een zeer hoog tempo door. Voor 2005 wordt een groeicijfer van meer dan 9% verwacht, en slechts een kleine vertraging is voorzien voor 2006 en 2007. Vergelijkbare conjuncturele schema's zijn nog in verschillende andere landen in Azië terug te vinden.

Ook in Latijns-Amerika en Centraal- en Oost-Europa wordt een sterke groei met een licht vertragende tendens verwacht.

2.1.2. Een geleidelijke groeiherneming in de eurozone

De economische activiteit in de eurozone was gedurende het eerste semester van 2005 erg teleurstellend wegens een gebrek aan dynamisme in de interne vraag. De economische groei steunde immers hoofdzakelijk op de netto export. Maar hoewel er nog maar weinig concrete bewijzen zijn van een heropleving van de activiteit, toch hebben zowel de indicatoren van consumenten- en producentenvertrouwen zich sinds juli, en nog meer uitgesproken in oktober, positief geheroriënteerd.

Deze zeer gunstige evolutie van de verwachtingen van de bedrijfsleiders bevestigt de vooruitzichten op een gevoelige heropleving van hun investeringen in de komende maanden. Deze herneming zou moeten worden mogelijk gemaakt door de gunstige evolutie van de bedrijfswinsten of het bijzonder laag niveau van de interestvoeten op lange termijn. De terugval van de euro ten opzichte van de dollar draagt bij tot de verbetering van de vooruitzichten. De externe vraag zal de groei sterker ondersteunen en de creatie van werkgelegenheid zal toenemen. De vraag van de gezinnen zou zich geleidelijk aan bevestigen, ondanks de negatieve impact van de stijging van de energieprijzen op hun beschikbaar inkomen.

De Europese Commissie verwacht voor 2006 een relatieve neutraliteit van de budgettaire politiek. De monetaire politiek blijft voorlopig uitgesproken expansief. Een eventuele verhoging van de rentevoeten van de Europese Centrale Bank zal zonder twijfel relatief beperkt zijn, gezien de onderliggende inflatie buiten de impact van de energieprijzen en bepaalde voedingsproducten in september onder controle blijft op 1,5% op jaarbasis, en de loonmatiging van toepassing blijft. Zo worden de 'tweede-ronde'-effecten beperkt.

Voor het geheel van de eurozone verwacht de Commissie een reële groei van 1,3% in 2005. Deze zou toenemen tot 1,9% in 2006 en 2,1% in 2007. De groeiverschillen tussen de verschillende landen zouden geleidelijk moeten afnemen.

Risicofactoren die wijzen op veeleer minder gunstige prestaties en waar al op gewezen werd met betrekking tot de mondiale groei gelden in het bijzonder voor de eurozone. Een nieuwe stijging van de prijzen van energieproducten vormt het meest evidente risico. De impact van een prijsstijging van de energie op de economische activiteit lijkt te minderen, maar het kan niet worden uitgesloten dat deze groter wordt bij hogere prijsniveaus. Bovendien blijven de onevenwichten binnen de Amerikaanse economie (schuld van de gezinnen, budgettair tekort en tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans) zorgwekkend.

2.2. De vooruitzichten voor de Belgische economie op korte termijn

De economische prestaties van België bevinden zich sinds 2002 boven het gemiddelde in de eurozone. In 2005 en 2006 zou dat, zij het in mindere mate, nog steeds het geval moeten zijn. In 2007 komen de Belgische groeiprestaties dicht bij het gemiddelde te liggen.

In 2004 kende de Belgische economie op jaarbasis een sterke groei (+2,6% van het BBP in constante prijzen). De economische activiteit is evenwel sterk afgenomen in het vierde kwartaal. In het eerste kwartaal van 2005 volgde een stagnatie, in het tweede kwartaal werd een lichte herneming zichtbaar (+0,2% groei BBP ten opzichte van het vorige kwartaal)¹. Deze heropleving heeft zich in de zomer doorgezet (+0,4%) en zou zich moeten bevestigen in het vierde kwartaal (+0,5%). Voor 2005 zou zo een jaargroei van 1,4% moeten worden bereikt. Volgens de raming van de Nationale Bank van België bedroeg de toename van het BBP op het einde van het derde kwartaal ten opzichte van hetzelfde kwartaal van het vorige jaar 1,1%.

Sinds het economische dal in de lente, tonen de Belgische conjunctuurenquêtes een heropleving van de vertrouwensindicatoren die in België veel sneller is dan gemiddeld in de eurozone. De synthetische indicator van de Nationale Bank van België heeft zich in september en oktober sterk hernomen alvorens te stabiliseren in november. Ook de benuttingsgraad van de productiecapaciteit is toegenomen. Al

¹ Gegevens gecorrigeerd voor seizoensinvloeden en kalendereffecten.

deze indicatoren voeden de verwachting van een versterking van de economische groei. Het Federaal Planbureau raamt de groei voor 2006 op 2,2%.

De inflatie, gemeten op basis van de nationale index van consumptieprijzen, is sinds mei 2004 hoger dan 2% op jaarbasis; ze oversteeg de kaap van 3% in het derde kwartaal van 2005 alvorens terug te vallen tot 2,5% in oktober. Dit hoge niveau is hoofdzakelijk te verklaren door de evolutie van de olieprijsen, thans in combinatie met de verzwakking van de euro ten opzichte van de dollar. De onderliggende inflatie (zonder aanpassing van de indirecte belastingen op energie, water, vlees, fruit en groenten) schommelt tussen 1% en 1,5% sinds het begin van 2005. Deze zou nog lichtjes kunnen toenemen in de komende maanden, wanneer de stijging van de olieprijsen zich doorzet in de prijzen van andere goederen en diensten. Op jaarbasis bereikt de inflatie (HICP) gemiddeld 2,9% in 2005, tegen 1,9% in 2004. In de veronderstelling dat er geen nieuwe sterke stijging van de energieprijzen komt, zou de inflatie in 2006 nauwelijks veranderen (+2,8%). De onderliggende inflatie zou zich in 2005 op jaarbasis in de buurt van 1,5% bevinden. In 2006 zou ze kunnen oplopen tot 1,8%.

Tabel 1
Prijsontwikkelingen

% verandering	2004 (95=100)	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1. Deflator BBP	115,6	2,3	2,4	2,3	2,0	2,1	1,9
2. Deflator consumptieve bestedingen van de particulieren	118,2	2,5	2,9	2,8	2,0	1,9	1,7
3. Evolutie HICP (96=100)	114,4	1,9	2,9	2,8	2,0	1,9	1,7
4. Deflator consumptieve bestedingen van de overheid	122,0	2,7	3,1	3,0	2,4	2,3	2,3
5. Deflator investeringen	110,9	1,9	2,1	2,6	1,8	1,6	1,6
6. Deflator uitvoer van goederen en diensten	117,0	2,4	4,2	2,2	1,0	0,9	0,8
7. Deflator invoer van goederen en diensten	120,6	2,9	4,8	2,7	0,8	0,5	0,5

De conjuncturele vertraging die zich liet gevoelen vanaf het vierde kwartaal van 2004 heeft een achteruitgang van de werkgelegenheidscreatie teweeggebracht in de loop van 2005. Rekening houdend met het gebruikelijke interval tussen een heropleving van de economische activiteit en de werkgelegenheid, zou de werkgelegenheidscreatie moeten toenemen in de loop van 2006.

Samenstelling van de groei

In 2005 zijn zowel de externe als de interne vraag afgenomen ten opzichte van 2004. Het gebrek aan dynamiek van de Europese conjunctuur heeft een beperkte groei van de uitvoer teweeggebracht, met als gevolg een negatieve bijdrage van de netto uitvoer aan de economische groei. De interne vraag nam af onder invloed van de stijging van de energieprijzen op de koopkracht van de gezinnen.

Tabel 2
Groei en aanverwante factoren

<i>% verandering, tenzij anders aangegeven</i>	2004 miliard	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1. BBP-groei tegen constante prijzen	246,2	2,6	1,4	2,2	2,1	2,3	2,2
2. BBP in lopende prijzen (in miljard euro)	288,1	4,9	3,8	4,6	4,1	4,5	4,2
Componenten van het reëel BBP							
3. Consumptieve bestedingen van de particulieren	129,1	1,5	1,3	1,6	1,5	2,0	2,0
4. Consumptieve bestedingen van de overheid	54,2	2,0	1,0	2,2	2,3	2,7	2,1
5. Brutovorming van vast kapitaal	48,8	1,6	1,8	1,8	1,7	1,7	1,6
6. Veranderingen in voorraden en netto aankoop activa		0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Uitvoer van goederen en diensten	204,1	6,2	2,2	5,1	5,6	5,7	5,8
8. Invoer van goederen en diensten	190,2	6,4	2,8	5,4	5,5	5,9	5,9
Bijdrage aan de groei van het reëel BBP							
9. Finale bestedingen (3+4+5)	-	2,1	1,8	2,2	1,7	2,1	2,0
10. Veranderingen in voorraden en netto aankoop activa	-	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Externe balans goederen en diensten	-	0,2	-0,3	0,0	0,4	0,2	0,2

Consumptie van de gezinnen

De consumptie van de gezinnen nam in het eerste semester van 2005 slechts matig toe. Tot in september bleven zowel het consumentenvertrouwen als het vertrouwen in de handelssector laag. In oktober werd een duidelijke verbetering van deze indicatoren waargenomen, maar de positieve evolutie werd, wat de handel betreft, niet bevestigd door de enquête van november.

Het beschikbaar inkomen van de gezinnen zou in 2006 in sterkere mate toenemen dan in 2005, dankzij de verhoging van de koopkracht die voortvloeit uit het op kruissnelheid komen van de hervorming van de personenbelasting en het hernemen van de groei van de werkgelegenheid. Vanaf dan zou de private consumptie in sterkere mate moeten bijdragen tot de economische groei, zonder dat de spaarquote, die aanzienlijk afnam tussen 2002 en 2005, zou worden aangetast.

Volgens het Federaal Planbureau zou de jaarlijkse gemiddelde groei van de particuliere consumptie tegen vaste prijzen 1,3% bedragen in 2005 en 1,6% in 2006.

Investerings

Nadat zij gedurende twee jaar een terugval hadden gekend, trokken de investeringen in de tweede helft van 2004 weer aan. In het eerste semester van 2005 bleven zij aan een zeer gedegen tempo doorgroeien. Dit herstel is tijdelijk meer uitgesproken doordat eerder uitgestelde projecten nu alsnog worden uitgevoerd. De economische heropleving, de goede winstcijfers en de lage rentestand zouden er evenwel toe moeten leiden dat deze trend zich ook in 2006 voortzet, zij het iets minder uitgesproken. Dankzij het acceleratoreffect vormen de bedrijfsinvesteringen een belangrijke steun voor de economische groei. Het Federaal Planbureau verwacht dat ze in 2005 een jaarlijkse gemiddelde groei van 3,9% zullen laten optekenen, in 2006 een van 2,9%.

Na de grote expansie van de twee voorgaande jaren werd de dynamiek van de investeringen in woningbouw gevoelig omgebogen in het eerste semester van 2005. Uit de conjunctuurenquêtes van de NBB blijkt evenwel dat de vraagvooruitzichten in de bouwsector eerder positief zijn. Daarenboven blijven de hypothecaire rentevoeten aantrekkelijk. Er wordt dan ook een licht herstel verwacht in 2006 (+2,7% tegenover +1,4% in 2005).

Ten slotte zouden de publieke investeringen een belangrijke bijdrage moeten leveren tot de groei in 2005 en 2006, dit als gevolg van de electorale investeringscyclus van de lokale overheden, meer bepaald in het licht van de lokale verkiezingen in 2006.

Verrichtingen met het buitenland²

De Belgische exportverrichtingen waren teleurstellend in het eerste semester van 2005. Volgens de enquêtes verbeterde de beoordeling van de orderboekjes evenwel fors in de herfst, duidelijk meer in België dan gemiddeld in de eurozone. De Belgische export is in belangrijke mate op de eurozone gericht en zou dan ook moeten kunnen genieten van de conjunctuurverbetering die ervoor wordt voorspeld. Daarenboven wordt geen nieuwe gevoelige appreciatie van de effectieve wisselkoers meer verwacht, hetgeen de competitiviteit gunstig zou moeten beïnvloeden. Onder deze voorwaarden voorspelt het Federaal Planbureau een toename tegen constante prijzen van de uitgevoerde goederen en diensten van 5,1% in 2006, na amper 2,2% in 2005. De netto-uitvoer leverde in 2005 een negatieve bijdrage tot de groei, in 2006 zou die bijdrage ongeveer neutraal zijn.

2.3. Vooruitzichten op middellange termijn (2007-2009)³

In oktober 2005 actualiseerde het Federaal Planbureau zijn vooruitzichten op middellange termijn. Deze houden geen rekening met de maatregelen waartoe beslist werd in het kader van de opmaak van de begroting 2006.

Zoals elk jaar zijn de verwachtingen met betrekking tot de internationale context gebaseerd op de meest recente voorspellingen op middellange termijn van de OESO (mei 2005). In deze verwachtingen wordt de jaarlijkse gemiddelde prijs per vat Brentolie voor 2005 op 57,4 USD geraamd. Daarna wordt hij verondersteld te stijgen tot 67,5 USD in 2006 en geleidelijk aan terug te zakken tot 62,6 USD in 2009. De koers van de euro wordt verondersteld zich vanaf 2006 te stabiliseren op 1,265 USD, iets hoger dan het gemiddelde niveau van 2005 (1,262).

² Zie bijlage 1, sectoriële balans.

³ Voor de belangrijkste hypothesen gehanteerd voor de vooruitzichten op middellange termijn zie bijlage 2

In de voorspelling wordt er van uitgegaan dat de output gap quasi nul zou zijn op het einde van de periode. De berekening van de potentiële groei gebeurt op basis van de methodologie die werd ontwikkeld door de diensten van de Europese Commissie en goedgekeurd door ECOFIN. De potentiële groei wordt geraamd op 2,1% in 2007, zoals in 2006, 2% in 2008 en 1,9% in 2009.

De BBP-groei tegen constante prijzen wordt geraamd op 2,1% in 2007, 2,3% in 2008 en 2,2% in 2009. De economische groei zou de potentiële groei dus in 2006 en 2007 benaderen alvorens hem licht te overschrijden.

Vanaf 2007 vlakt de positieve impact van de belastinghervorming op de koopkracht van de gezinnen af. De groei van hun beschikbaar inkomen wordt positief beïnvloed door de evolutie van de tewerkstelling en door het herstel van de inkomsten uit vermogen waarmee de renteverhoging gepaard gaat. Geleidelijk aan wordt de consumptie van de gezinnen aangepast aan de evolutie van hun inkomen. Hun spaarquote brokkelt enigszins af.

Ondanks de rentestijgingen zou de groei van de bedrijfsinvesteringen een stevig ritme aanhouden (jaarlijks gemiddeld 3% of meer), dit dankzij voldoende rentabiliteit en bevredigende interne en externe vraagvooruitzichten. De groei van de investeringen in woningbouw zou verflauwen, vooral door de geleidelijke stijging van de hypothecaire rente. Volgens de cyclus van de infrastructuurwerken van de lokale overheden zouden de investeringen van deze overheden terugvallen na de piek die bereikt werd in 2005-2006.

In de loop van de periode 2007-2009 zou de groei van de potentiële Belgische exportmarkten een kleine inzinking kennen en zouden de Belgische exportmarktaandeelen verder afkalven. Invoer en uitvoer zouden vrijwel parallel evolueren, de bijdrage van de verrichtingen met het buitenland tot de economische groei zou zwak zijn.

De inflatie zou onder controle blijven. De loonsverhogingen zouden matig zijn, in overeenstemming met de loonkostevoluitie van onze drie belangrijkste handelspartners.

De tewerkstellingsgraad zou langzaam maar zeker toenemen, van 61,9% in 2005 tot 63,2% van de bevolking op arbeidsleeftijd in 2009.

Tabel 3
Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt

% verandering	2004	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1. Binnenlandse werkgelegenheid	4.162,0 (a)	0,6	0,7	0,7	0,7	0,9	0,8
2. Aantal gewerkte uren	6.510,3 (b)	0,6	0,6	0,6	0,6	0,8	0,7
3. Werkloosheidsgraad (% definitie Eurostat)	7,8	7,8	7,8	7,8	7,8	7,6	7,5
4. Reëel BBP per actieve	59,2 (c)	2,0	0,7	1,5	1,3	1,4	1,4
5. Reëel BBP per gewerkt uur	37,8 (d)	2,0	0,9	1,6	1,5	1,5	1,5
6. Reële loonkost werknemers	148,2	4,1	3,9	4,1	4,0	4,6	4,6

a. duizend
b. miljoen uren
c. duizend euro
d. euro

3. Het vorderingensaldo en de overheidsschuld

3.1. *Krachtlijnen van het begrotingsbeleid*

Situering

Het stabiliteitsprogramma 2006-2009 is een update van het vorige stabiliteitsprogramma 2005-2008 en kadert als dusdanig binnen het budgettaire meerjarenprogramma dat werd uitgewerkt bij de onderhandelingen over het federale regeerakkoord na de verkiezingen van mei 2003. De budgettaire krachtlijnen uit dit stabiliteitsprogramma zijn dus dezelfde als in het vorige programma. Een evenwicht op de begroting dat vanaf 2007 overgaat in de geleidelijke opbouw van overschotten en de verdere afbouw van de schuldgraad blijven de centrale doelstellingen. Dit budgettair beleid wordt gecombineerd met een ambitieus sociaal-economisch beleid.

Van een evenwicht naar de realisatie van overschotten

Ondanks het feit dat de economische groei in 2005 onder de potentiële groei zal eindigen, blijft de regering uitgaan van een begrotingsevenwicht. Deze doelstelling werd sinds het jaar 2000 telkens bereikt⁴. Ook voor 2006 wordt een evenwicht gepland. Daarna zouden geleidelijk begrotingsoverschotten worden opgebouwd, te beginnen met een overschot van 0,3% van het BBP in 2007, dat vervolgens elk jaar met 0,2% BBP zal worden verhoogd. Deze overschotten zullen benut worden om het Zilverfonds op een structurele manier te financieren. Door de goedkeuring van de wet tot wijziging van de wet van 5 september 2001 tot waarborging van een voortdurende vermindering van de overheidsschuld en tot oprichting van een Zilverfonds heeft het parlement dit begrotingstraject en de eraan gekoppelde financiering van het Zilverfonds wettelijk verankerd.

⁴ In 2002 werd in EDP-termen wel nog een klein tekort van 31,9 miljoen euro opgetekend. In verhouding tot het BBP is dit evenwel slechts 0,01%.

Een verdere afbouw van de schuldgraad

Eind 2005 zal de schuldgraad verminderd zijn tot 94,3%, ondanks de overname van een belangrijk deel van de NMBS-schuld (voor ongeveer 2,5% BBP). Tegen het einde van het voorliggend stabiliteitsprogramma zal de schuldgraad verder afgebouwd zijn tot 79,1%. Eind 1993 bedroeg deze nog 137,1%. Op 16 jaar tijd zal dus een vermindering met 58 procentpunt zijn gerealiseerd.

Aanmoediging van economische groei en tewerkstelling, garantie van een sterke en solidaire sociale zekerheid

Het budgettair beleid wordt aangevuld met een sociaal-economisch beleid, enerzijds gericht op de stimulering van de tewerkstelling, onder meer door een programma van lastenverminderingen, anderzijds gericht op een ondersteuning van de sociale zekerheid en de koopkracht. De regering heeft samen met de voorbereiding van de begroting 2006 en na consultatie van de sociale partners een “generatiepact” uitgewerkt. Het bevat een reeks van maatregelen gericht op:

- het stimuleren van de tewerkstelling van de jongeren;
- het langer aan het werk houden van oudere werknemers;
- het aanwenden van de sociale zekerheid als een factor van economische dynamiek;
- het verzekeren van een structureel financieel evenwicht van de sociale zekerheid en het welvaartsvast maken van sociale uitkeringen.

Beheersing van de primaire uitgaven

Conform het regeerakkoord worden op federaal niveau bijkomende middelen vrijgemaakt voor justitie en veiligheid, mobiliteit en ontwikkelingssamenwerking. De toekenning van extra middelen aan deze prioritaire beleidsdomeinen impliceert dat de primaire uitgaven op de andere beleidsdomeinen aan een strengere beperking worden onderworpen. Een verdere beheersing van de uitgaven voor gezondheidszorg, die een belangrijke weerslag hebben op het saldo van de sociale zekerheid, blijft in dat kader een belangrijke doelstelling.

3.2. Een algemeen beeld van de overheidsfinanciën 2005-2009

Tabel 4 bevat de doelstellingen en voorspellingen inzake overheidsfinanciën voor de periode 2005-2009. De vorderingensaldi voor de gezamenlijke overheid houden een duidelijk engagement in. De gedetailleerde cijfers over ontvangsten en uitgaven hebben de status van ramingen en hun waarde is eerder indicatief. De regeringen zullen deze cijfers bij de opmaak van de begroting en bij de begrotingscontrole actualiseren en waar nodig aanpassen in functie van de concrete omstandigheden.

Tabel 4
Budgettaire vooruitzichten van de gezamenlijke overheid

<i>In % BBP</i>	2004	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	(in miljoen euro)						
	<i>Vorderingensaldo van de subsectoren</i>						
1. Gezamenlijke overheid	4,7	0,0	0,0	0,0	0,3	0,5	0,7
2. Federale overheid	-414,1	-0,1	-0,1	0,1	0,2	0,3	0,4
3. Gemeenschappen en gewesten	684,2	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
4. Lokale overheid	-353,5	-0,1	-0,2	-0,2	0,0	0,1	0,2
5. Sociale verzekeringsinstellingen	88,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
	<i>Gezamenlijke overheid</i>						
6. Totale ontvangsten	142.329,6	49,4	49,7	49,4	49,2	48,8	48,7
7. Totale uitgaven	142.324,9	49,4	49,7	49,4	48,9	48,3	48,0
8. Vorderingensaldo	4,7	0,0	0,0	0,0	0,3	0,5	0,7
9. Interestbetalingen (incl. IGDFI)	13.745,8	4,8	4,3	4,1	3,9	3,6	3,4
10. Primair saldo	13.750,5	4,8	4,3	4,1	4,2	4,1	4,1
	<i>Belangrijkste componenten van de ontvangsten</i>						
11. Totale belastingen	87.972,5	30,5	30,9	30,8	30,7	30,4	30,2
<i>(11=11a+11b+11c)</i>							
11a. Belastingen op de productie en de invoer	37.463,3	13,0	13,1	13,5	13,4	13,1	13,0
11b. Belastingen op het inkomen, vermogensbelasting, enz.	48.324,1	16,8	17,2	16,8	16,6	16,6	16,6
11c. Belastingen op kapitaal	2.185,1	0,8	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
12. Sociale bijdragen	46.870,3	16,3	16,1	16,0	16,0	15,9	15,9
13. Inkomsten uit eigendom	1.666,1	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
14. Andere <i>(14=15-(11+12+13))</i>	5.820,7	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
15=6: Totale ontvangsten	142.329,6	49,4	49,7	49,4	49,2	48,8	48,7
p.m.: belastingsdruk	136.616,3	47,4	47,7	47,5	47,3	46,9	46,7
	<i>Belangrijkste componenten van de uitgaven</i>						
16. Consumptieve bestedingen	45.224,5	15,70	15,77	15,72	15,59	15,45	15,35
17. Totale sociale uitkeringen	66.702,1	23,2	23,2	23,2	23,2	23,1	23,0
17a. Sociale uitkeringen in natura	20.597,7	7,1	7,1	7,2	7,4	7,4	7,5
17b. Sociale uitkeringen andere dan in natura	46.104,4	16,0	16,0	16,0	15,8	15,7	15,6
18. Interestlasten (incl.IGDFI)	13.745,8	4,8	4,3	4,1	3,9	3,6	3,4
19. Toelagen	3.515,5	1,2	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5
20. Bruto-investeringen in vaste activa	4.589,5	1,6	1,8	1,8	1,7	1,7	1,6
21. Andere <i>(21=22-16+17+18+19+20)</i>	53.772,0	18,7	18,9	18,9	18,7	18,6	18,5
22=7. Totale uitgaven	142.324,9	49,4	49,7	49,4	48,9	48,3	48,0
pm: Beloning van werknemers	34.683,9	12,0	12,1	12,1	12,0	11,9	11,7

3.2.1. De uitvoering van de begroting 2005

Economische groei sterk neerwaarts herzien. . .

De heropleving van de Belgische economie in 2004 werd in 2005 in de knop gebroken door de afkoeling van de internationale conjunctuur onder impuls van de aanhoudend hoge olieprijsen. De reële groei werd systematisch herzien van 2,5% in het vorige stabiliteitsprogramma over 2,2% ten tijde van de begrotingscontrole van maart 2005 naar 1,4% in de economische begroting van oktober 2005. Ondanks deze merkelijk negatievere economische omgeving blijft de regering uitgaan van een budgettair evenwicht.

. . . maar gunstige evolutie fiscale ontvangsten

De evolutie van de ontvangsten wordt in 2005 beïnvloed door de stapsgewijze in voege treding van de hervorming van de personenbelasting, een bijkomende vermindering van de sociale bijdragen en een reeks andere gerichte verminderingen van de fiscale druk. Toch zullen de ontvangsten van de gezamenlijke overheid uitgedrukt in procent van het BBP, ondanks de economische dip in de eerste helft van 2005, hoger uitvallen dan in 2004. De toename van de belastingen op inkomen en inkomen uit vermogen van 16,8% tot 17,2% van het BBP komt enigszins verrassend over. Deze toename wordt hoofdzakelijk verklaard door de voorziene opbrengst van de effectiseringsoperatie van directe belastingen (circa 0,2 % BBP). De ontvangsten uit roerende voorheffing vertonen in 2005 een sterke groei door zowel het directe als het indirecte effect van de repatriëring van kapitaal onder de eenmalige bevrijdende aangifte en het in voege treden van de richtlijn op het spaarverkeer. De ontvangsten uit vennootschapsbelasting weerspiegelen het gunstige ondernemingsklimaat en kennen in de loop van 2005 een sterke groei. Het gewicht van de indirecte belastingen stijgt lichtjes. Enerzijds is er de impact van een reeks maatregelen in het kader van een verschuiving van lasten op arbeid naar indirecte belastingen, anderzijds worden de ontvangsten van registratierechten gunstig beïnvloed door de hoge activiteit, de stijgende prijzen op de vastgoedmarkt. Het gewicht van de sociale bijdragen daalt verder tot 16,1% van het BBP.

Tegengestelde bewegingen binnen de uitgavenratio⁵

De uitgavenratio voor 2005 is het resultaat van elkaar gedeeltelijk compenserende bewegingen. Het gewicht van de primaire uitgaven in het BBP nam toe terwijl de interestlasten verder daalden. Naast het effect van een geringe BBP-groei, werd de toename van het gewicht van de primaire uitgaven onder meer gedreven door de hogere investeringen in openbare werken aan de vooravond van de lokale verkiezingen. Ook de toelagen aan bedrijven namen toe, als gevolg van het opstarten van het systeem van dienstencheques ter bevordering van de werkgelegenheid, en het opnieuw op een normaal niveau komen van de toelagen van de NMBS, na een verschuiving tussen 2003 en 2004. Anderzijds blijven de uitgaven voor gezondheidszorg in 2005 onder controle dankzij een permanente bewaking en een aantal eind 2004 uitgewerkte uitgavenbeperkende maatregelen. De interestlasten daalden van 4,8% BBP naar 4,3% BBP.

Een nauwgezette opvolging van de begroting

Net als de vorige jaren volgt de federale regering ontvangsten en uitgaven nauwlettend en met regelmaat op, met het oog op het bereiken van een begrotingsevenwicht. Naast de traditionele begrotingscontrole die plaatsvindt in de maand maart, werd eind juni een bijkomende controle ingelast onder meer om de impact van de tegenvallende groei op ontvangsten en uitgaven na te gaan. Ook bij de opmaak van de begroting 2006 (september) werden de cijfers voor 2005 nog eens getoetst. Deze monitoring wordt in de laatste maanden van het jaar nog opgevoerd.

⁵ Voor de uitgaven per functionele classificatie, zie tabel bijlage 3.

3.2.2. De begroting 2006

Een begroting met een duidelijke visie

Naast de maatregelen die noodzakelijk zijn voor het realiseren van het begrotingsevenwicht, legt de begroting 2006 ook duidelijke inhoudelijke klemtonen. Ze kan beschouwd worden als een programmabegroting die de mogelijkheden schept voor een sterk activerend beleid, met als centrale elementen het stimuleren van de economie en de werkgelegenheid via lastenverlagingen en een hele reeks andere maatregelen, het optimaliseren van de openbare dienstverlening via bijkomende investeringen in mobiliteit en een verhoging van de middelen voor veiligheid, het welvaartsvast maken van uitkeringen en een structurele herfinanciering van de sociale zekerheid.

Overschotten op alle andere niveaus neutraliseren tekort lokale overheden

2006 is een jaar van lokale verkiezingen en dus het moment waarop het saldo van de lokale overheden onder invloed van de budgettaire electorale cyclus een dieptepunt bereikt. Het tekort van de lagere overheid loopt in 2006 op tot 0,2% BBP. De rekeningen van de gemeenschappen en gewesten, de sociale zekerheid, en voor het eerst ook die van de federale overheid, vertonen daarentegen een beperkt overschot⁶. Deze overschotten volstaan om het tekort van de lokale overheden te compenseren en brengen het uiteindelijke vorderingensaldo van de gezamenlijke overheid in evenwicht.

⁶ Het evenwicht van de begroting van de federale overheid valt dus een jaar eerder dan aangekondigd in het vorige stabiliteitsprogramma.

Lastenverschuiving als werkgelegenheidsstimulans

De regering voert een actieve fiscale politiek om de Belgische werkgelegenheid te stimuleren. Bovenop het effect van de eerder besliste verlaging van de personenbelasting, die in 2006 op kruissnelheid komt, wordt dit activiteitstimulerende beleid in 2006 voortgezet. De regering werkt daarbij volgens drie hoofdlijnen. Ten eerste start in 2006 een nieuwe ronde van selectieve verlaging van de fiscale en parafiscale lasten op arbeid⁷. Een deel van deze lastenverlaging wordt gecompenseerd via hogere ontvangsten uit belastingen op consumptie en roerende inkomsten, zodat de druk van de belastingen op arbeid en de sociale bijdragen gedeeltelijk verschuift naar de belastingen op andere factoren. Zo worden de opbrengsten met betrekking tot kapitalisatiebeleggingsfondsen die voor 40% of meer beleggen in vastrentende waarden vanaf 1 januari 2006 onderworpen aan een roerende voorheffing van 15%. Ook op de premies van individuele levensverzekeringen van de takken 21 en 23 zal een jaarlijkse belasting worden geheven. Een derde luik zorgt voor een bredere financieringsbasis van de sociale zekerheid via de toewijzing van een vast percentage van de inkomsten uit roerende voorheffing en accijnzen.

Uitgaven onder strikte controle

De begroting 2006 is een spaarzame begroting. Op het federale niveau zal de toename van de reële gezamenlijke uitgaven van de federale departementen exclusief pensioenen aan een plafond van 0,3% worden onderworpen. Daarnaast is een hele reeks maatregelen genomen om de groei van de uitgaven van de sociale zekerheid te beheersen, die 1,73% in reële termen zou bedragen. De verwachte groei van de primaire uitgaven blijft op deze manier net onder de groei van het BBP. De uitgavenratio wordt ook gedrukt door de verder dalende interestlasten.

⁷ Voor een gedetailleerde bespreking, zie hoofdstuk 5.

3.2.3. De periode 2007-2009

Geleidelijke opbouw van begrotingsoverschotten

Het begrotingspad vanaf 2007 is ontworpen om het hoofd te bieden aan de budgettaire druk die de nakende vergrijzing van de Belgische bevolking met zich meebrengt. Conform de langetermijnplanning begint de regering in 2007 met de graduele opbouw van budgettaire overschotten, die in het Zilverfonds worden gekapitaliseerd om de stijging van de pensioenlasten te financieren. In 2007 moet de gezamenlijke overheid een overschot van 0,3% BBP realiseren. Volgens de gewijzigde wet op het Zilverfonds zal dit surplus jaarlijks toenemen met 0,2% BBP tot 1,3% in 2012. De grootste inspanningen voor het bereiken van deze surplussen komen van het federale niveau, maar voor 2007 is het volgens de electorale cyclus te verwachten wegvallen van het tekort van de lokale overheden eveneens cruciaal.

Een ruim begrotingsoverschot als doelstelling op middellange termijn (MTO)

Artikel 2 van het vernieuwde Stabiliteits- en groeipact verplicht de lidstaten van de Europese Monetaire Unie een individuele budgettaire doelstelling op middellange termijn te formuleren in functie van de nominale groei en de schuldgraad. Een paper van de Europese Commissie die de exemplarische oefening maakte, schatte de MTO voor België op een evenwicht of beperkt surplus⁸. De hierboven geschetste budgettaire planning van de Belgische regering voorziet voor de horizon van dit stabiliteitsprogramma evenwel een overschot van 0,7% BBP, ruim boven de schatting van de Commissie. Met een surplus van 0,7% in 2009 als middellangetermijndoelstelling voor België wordt dus voldaan aan de MTO-vereiste van het Stabiliteits- en groeipact.

⁸ *Identifying sustainable targets for the medium-term objective of close-to-balance or in surplus (CTBOIS)*, Brussel, 23 september 2004.

Geleidelijke daling van de totale ontvangsten in verhouding tot het BBP

Het Generatiepact van de regering voorziet een reeks selectieve lastenverlagingen die in 2007 worden ingezet of op kruissnelheid komen⁹. Deze zorgen voor een verdere daling van de overheidsinkomsten in verhouding tot het BBP. Ook een minder gunstige evolutie van de samenstelling van het BBP speelt een rol in de geleidelijke afname van de totale ontvangsten van de gezamenlijke overheid.

Vermindering van de uitgaven maakt nieuwe lastenverlagingen mogelijk

De budgettaire marge die nodig is om de nieuwe lastenverlagingen te realiseren wordt gecreëerd door een globale vermindering van de uitgaven ten opzichte van het BBP. Zowel het gewicht van de primaire uitgaven (consumptieve bestedingen,...) als dit van de interestlasten in het BBP dalen. De daling van de interestlasten wordt naar het einde van de periode minder uitgesproken omdat de impliciete interestvoet gezien de reeds historisch lage rentevoeten minder zal dalen dan de jongste jaren het geval was. Om de voorgenomen jaarlijks toenemende overschotten op het vorderingensaldo te realiseren, zal een stabilisatie van het primair saldo op 4,1% BBP vereist zijn.

3.3. De bijdrage van de verschillende subsectoren

België heeft een federale staatsstructuur. Bij wie de beslissingsbevoegdheid rust verschilt naargelang de materie. In principe staat het de gemeenschappen en gewesten vrij het begrotingsbeleid te voeren dat zij verkiezen, onder die voorwaarde dat de Afdeling Financieringsbehoeften van de Hoge Raad van Financiën de federale overheid kan adviseren hun ontleningscapaciteit te beperken. De vooropgestelde doelstellingen voor de gezamenlijke overheid kunnen dus slechts worden bereikt indien het begrotingsbeleid op de verschillende niveaus wordt gecoördineerd. De Belgische ervaring leert dat een systeem van duidelijke afspraken over het op elk niveau te realiseren resultaat, gekoppeld aan de verantwoordelijkheid van de verschillende deelsectoren, garant staat voor een succesvol begrotingsbeleid.

⁹ Voor een gedetailleerde bespreking, zie hoofdstuk 5.

Een nieuw akkoord over de budgettaire doelstellingen voor de gemeenschappen en gewesten

In haar budgettaire planning voor de periode 2006-2009 begint de federale regering met de opbouw van begrotingsoverschotten, die samen een reservefonds moeten voeden waarmee de toekomstige stijging van de pensioenlasten kan worden opgevangen. Het is belangrijk om bij de aanvang van deze nieuwe fase in het begrotingsbeleid de verantwoordelijkheden van elk overheidsniveau goed af te bakenen. De federale regering heeft dan ook met de deelregeringen van de gemeenschappen en gewesten op 26 oktober 2005 een nieuw akkoord over de budgettaire doelstellingen gesloten voor de periode 2006-2009. Dit akkoord voorziet in een extra inspanning van de gemeenschappen en gewesten in 2005 en 2006. Zij opteren ervoor de belangrijke stijging van hun ontvangsten (zowel eigen fiscale ontvangsten als het door de federale overheid doorgestorte deel van de personenbelasting en de BTW) niet volledig te benutten maar om te zetten in hogere overschotten voor deze jaren. De gemeenschappen en gewesten kunnen deze bijkomende inspanning wel verhalen op de eerder vastgelegde doelstellingen voor de periode 2006-2009. Dit verklaart waarom de genormeerde doelstelling van de gemeenschappen en gewesten daalt van 0,2% van het BBP in 2005 tot quasi nul vanaf 2007.

De lokale overheden

De electorale budgettaire cyclus van de lokale overheden wordt gekenmerkt door een negatieve invloed van lokale verkiezingen op hun saldo. Zo'n effect kan dan ook in 2006 worden verwacht. Het tekort van het lokale niveau zal in de aanloop naar de verkiezingen van oktober 2006 vermoedelijk oplopen tot -0,2% BBP. Het terugvallen van de bruto-investeringen in vaste activa in 2007 zou ertoe leiden dat de lokale overheden weer een budgettair evenwicht bereiken. Na 2007 moet het lokale niveau dan beperkte overschotten gaan realiseren.

Tabel 5
Het meerjarentraject opgedeeld naar de verschillende deelsectoren

<i>In % BBP</i>	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Primair saldo	4,8	4,3	4,1	4,2	4,1	4,1
Entiteit I	4,2	3,8	3,8	3,8	3,7	3,6
Entiteit II	0,5	0,5	0,3	0,4	0,4	0,5
Interestlasten	4,8	4,3	4,1	3,9	3,6	3,4
Entiteit I	4,3	3,9	3,7	3,5	3,3	3,1
Entiteit II	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
Vorderingensaldo	0,0	0,0	0,0	0,3	0,5	0,7
Entiteit I	-0,1	-0,1	0,1	0,3	0,4	0,5
Entiteit II	0,1	0,1	-0,1	0,0	0,1	0,2

De combinatie van de doelstelling voor de gemeenschappen en gewesten en de ramingen voor de lokale overheden geeft aanleiding tot een beperkt tekort van Entiteit II in 2006. In de daaropvolgende jaren wordt het dalende overschot van de gemeenschappen en gewesten gecompenseerd door de verbetering van het saldo van de lokale overheden. In 2009 wordt uitgegaan van een overschot van 0,2% van het BBP voor Entiteit II.

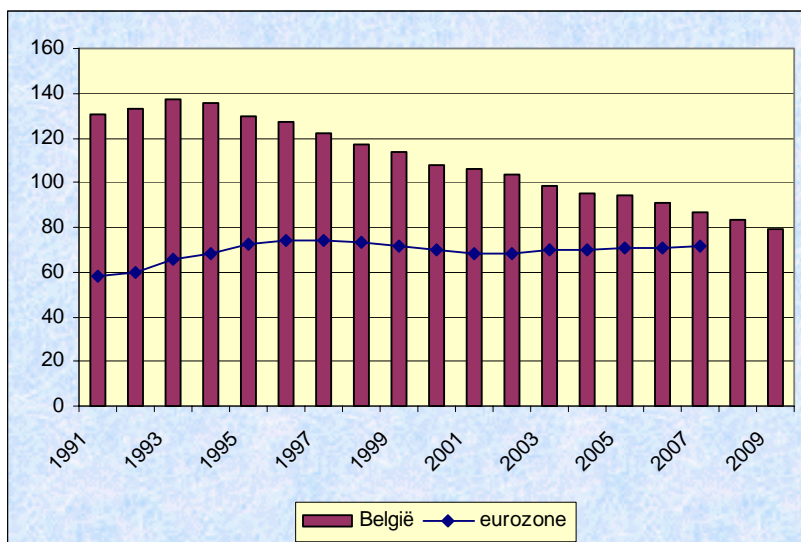
Op het niveau van Entiteit I start de federale overheid met de stapsgewijze opbouw van overschotten. Voor de sociale zekerheid wordt uitgegaan van een budgettair evenwicht, wat overeenstemt met een beperkt overschot in ESR-termen. Door deze twee factoren stijgt het overschot van Entiteit I tot 0,5% van het BBP tegen 2009.

3.4. De evolutie van de schuld

Afbouw van de schuldgraad als centrale doelstelling

Sinds 2000 is de Belgische begroting jaar na jaar in evenwicht. De hoge Belgische overheidsschuld blijft evenwel een belangrijke negatieve factor. De afbouw van de schuldgraad tegen een voldoende tempo is een cruciaal element in de strategie van de overheid om het hoofd te bieden aan de budgettaire gevolgen van de vergrijzing.

Grafiek 1
Evolutie van de schuldgraad in België en de eurozone

Op 10 jaar tijd werd de schuldgraad afgebouwd van 137,1% BBP in 1993 tot net geen 100% in 2003. Tabel 6 illustreert welke factoren bepalend zijn voor de evolutie van de schuldgraad op middellange termijn.

Tabel 6

<i>In % BBP</i>	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1. Bruto schuld	94,7	94,3	90,7	87,0	83,0	79,1
2. Veranderingen in de schuldgraad	-3,8	-0,4	-3,6	-3,7	-4,0	-3,8
<i>Bijdragen tot veranderingen in de schuldgraad</i>						
3. Primair saldo	4,8	4,3	4,1	4,2	4,1	4,1
4. Interestbetalingen (incl. IGDFI)	4,8	4,3	4,1	3,9	3,6	3,4
5. Exogene schuldvariatie	0,8	3,0	0,5	0,2	0,2	0,2
waarvan:						
- verschil tussen kas en ordonnancements	0,4	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
- kredietverleningen en deelnemingen	-0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
waarvan:						
opbrengsten privatiseringen	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- herwaarderingsmeerwaarden en andere	0,5	2,7	0,2	0,0	0,0	0,0
p.m. impliciet interestniveau	5,1	4,7	4,5	4,4	4,3	4,3

Schuldevolutie van de gezamenlijke overheid

Vertraging van de schuldafbouw in 2005

Tussen 2004 en 2005 zou de schuldgraad slechts dalen van 94,7% tot 94,3%. Deze vertraging is toe te schrijven aan de overname van een belangrijk deel van de NMBS-schuld door de federale overheid, voor een bedrag van 7,4 miljard euro of 2,5% van het BBP. Deze schuldovername verklaart grotendeels het ongewoon hoog positief cijfer voor de exogene schuldvariatie in 2005. In 2005 worden geen substantiële opbrengsten uit privatiseringen voorzien. Wel werd voor De Post een strategische partner gezocht. Deze operatie ging gepaard met een kapitaalsverhoging. De exogene evolutie van de schuld wordt verder bepaald door de correctie voor de netto-uitgaven voor kredietverleningen en participaties en een aantal andere factoren waaronder het verschil tussen kas en ordonnanceringen.

2006-2009: onverminderde inspanningen

Er wordt voor 2006 en de daaropvolgende jaren geen rekening meer gehouden met de opbrengsten van mogelijke privatiseringsoperaties. De evolutie van de schuldgraad wordt dan ook grotendeels bepaald door de endogene variatie. Onder de gehanteerde groeihipothesen volstaat in de periode 2006 – 2009 een primair saldo van ongeveer 0% van het BBP om de schuldgraad te stabiliseren. Door de combinatie van de vooropgestelde begrotingsdoelstellingen en de verwachte evolutie van de interestlasten zal er een primair overschot dienen te worden gerealiseerd van tenminste 4,1% van het BBP. Dit geeft aanleiding tot een ongeveer even belangrijke endogene schuldvariatie. Deze wordt enkel lichtjes gedrukt door de gehanteerde hypothesen inzake de impact van kredietverleningen en participaties en andere factoren (verschil tussen kas en ordonnanceringen). Eind 2009 zou de schuldgraad gereduceerd zijn tot 79,1%.

3.5. Het cyclisch gecorrigeerd saldo

Volgens de ramingen van het Planbureau schommelt de potentiële groei van de Belgische economie op middellange termijn tussen 1,9% en 2,1%. De grootste bijdrage aan deze potentiële groei wordt geleverd door de totale factorproductiviteit. De impact van kapitaal en arbeid op de potentiële groei is aanvankelijk gelijk, maar naar het einde van de beschouwde periode toe daalt de bijdrage van de factor arbeid aanzienlijk onder invloed van de vergrijzing.

Tabel 7
Output gap en cyclisch gecorrigeerd saldo

In % BBP	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1. Reële groei BBP	2,6	1,4	2,2	2,1	2,3	2,2
2. Werkelijk vorderingensaldo gezamenlijke overheid	0,0	0,0	0,0	0,3	0,5	0,7
3. Interestuitgaven (incl.IGDFI)	4,8	4,4	4,1	3,9	3,6	3,5
4. Potentiële groei BBP	1,9	2,0	2,1	2,1	2,0	1,9
Bijdragen:						
- arbeid	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5	0,3
- kapitaal	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6
- totale factorproductiviteit	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0
5. Output gap	-0,4	-1,0	-0,9	-0,9	-0,6	-0,3
6. Cyclische component van de begroting	-0,2	-0,5	-0,5	-0,5	-0,3	-0,1
7. Cyclisch gecorrigeerd vorderingensaldo (2-6)	0,2	0,5	0,5	0,8	0,8	0,8
8. Cyclisch gecorrigeerd primair saldo (7+3)	5,0	4,9	4,6	4,7	4,4	4,3

De reële economische groei lag in 2004 een flink eind boven de potentiële groei. Hierdoor nam de output gap aanzienlijk af tot $-0,4\%$. Een sputterende wereldeconomie maakte samen met een sterke euro echter een vroegtijdig einde aan de hoogconjunctuur. De output gap nam in 2005 opnieuw toe tot $-1,0\%$. Hierdoor oefent de conjunctuur andermaal een sterk negatief effect van $-0,5$ procentpunt uit op het vorderingensaldo. Het cyclisch gecorrigeerd vorderingensaldo vertoont met andere woorden een overschot van $0,5\%$. In 2006 en 2007 blijft de negatieve invloed van de cyclus op het vorderingensaldo op $-0,5\%$ BBP om daarna af te nemen. Dit zorgt in combinatie met de stijgende overschotten op het werkelijke vorderingensaldo voor een stabilisatie van het cyclisch gecorrigeerd saldo op $0,8\%$ BBP van 2007 tot 2009.

Ook een structureel evenwicht in 2005 en 2006

De economische cyclus heeft in 2005 en 2006 opnieuw een aanzienlijk negatieve impact op de begroting. De Belgische overheid heeft dit conjunctureel effect gedeeltelijk gecorrigeerd met behulp van enkele eenmalige maatregelen.¹⁰ De gecumuleerde impact van deze maatregelen op het vorderingensaldo bedraagt 0,4% BBP in 2005 en 0,6% in 2006. De impact van de eenmalige maatregelen op het vorderingensaldo is in beide jaren vergelijkbaar met de impact van de conjunctuur op het vorderingensaldo. De begroting vertoont met andere woorden zowel in 2005 als in 2006 een structureel evenwicht.

¹⁰ De belangrijkste éénmalige maatregelen voor 2005 en 2006 zijn:

<i>In % BBP</i>	2005	2006
Effectisering	0,2	0,2
Verkoop gebouwen en	0,1	0,0
Bevak	0,1	0,2
Fiscale		0,1
Verschuiving NMBS-dotatie		0,0
Totaal	0,4	0,6

4. Vergelijking met het stabiliteitsprogramma 2005–2008 en sensitiviteitsanalyse

4.1. Vergelijking met het stabiliteitsprogramma 2005-2008

Tabel 8 vergelijkt de doelstellingen uit het stabiliteitsprogramma 2005-2008 met de nieuwe streefdoelen.

Tabel 8
Vergelijking met het vorige stabiliteitsprogramma

<i>In % BBP</i>	2004	2005	2006	2007	2008	2009
BBP-groei						
vorige update	2,4	2,5	2,5	2,1	2,0	
huidige update	2,6	1,4	2,2	2,1	2,3	2,2
verschil	0,2	-1,1	-0,3	0,0	0,3	
Vorderingsaldo						
vorige update	0,0	0,0	0,0	0,3	0,6	
huidige update	0,0	0,0	0,0	0,3	0,5	0,7
verschil	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	
Bruto schuldgraad						
vorige update	96,6	95,5	91,7	88,0	84,2	
huidige update	94,7	94,3	90,7	87,0	83,0	79,1
verschil	-1,9	-1,2	-1,0	-1,0	-1,2	

Lagere groeiverwachtingen

De herleving van de conjunctuur zette zich vroeger door dan verwacht, maar kwam ook vroeger ten einde onder invloed van het effect van de abrupte en sterke stijging van de olieprijs op de wereldeconomie. Hierdoor lag de Belgische economische groei in 2004 enerzijds 0,2 procentpunt hoger dan in het vorige stabiliteitsprogramma was verondersteld, anderzijds viel deze in 2005 terug tot 1,4%, ruim beneden de geraamde 2,5%. Ook in 2006 zou de economische groei onder eerdere verwachtingen blijven. Over de periode 2004-2006 valt de economische groei gecumuleerd 1,2 procentpunt lager uit dan in de vorige update.

Budgettaire planning quasi onveranderd

Ondanks de aanzienlijk lager dan verwachte groei valt het nieuwe begrotingspad voor de gezamenlijke overheid grotendeels samen met dat uit het vorige stabiliteitsprogramma. Het budgettaire evenwicht voor 2004 is intussen gerealiseerd, de begroting 2005 zit op evenwichtskoers en ook voor 2006 is de concrete invulling van het budgettaire evenwicht vastgelegd. 2007 blijft het scharnierjaar waarin een eerste overschot van 0,3% BBP zal worden nagestreefd.

Schuldafbouw blijft op schema

Het verschil in schuldgraad opgetekend in 2004 is grotendeels te herleiden tot het resultaat van de statistische aanpassingen van zowel de overheidsschuld als van het BBP die zijn doorgevoerd door het Instituut voor de Nationale Rekeningen. Per saldo geeft dit een lagere schuldgraad. Door de minder gunstige evolutie van het nominale BBP wordt een deel van dit voordeel uitgegomd in 2006, en bedraagt het nog 1,2 procentpunt. De daaropvolgende jaren blijft het verschil met de in het stabiliteitsprogramma 2005–2008 opgenomen schuldgraad quasi constant op ongeveer 1 procentpunt.

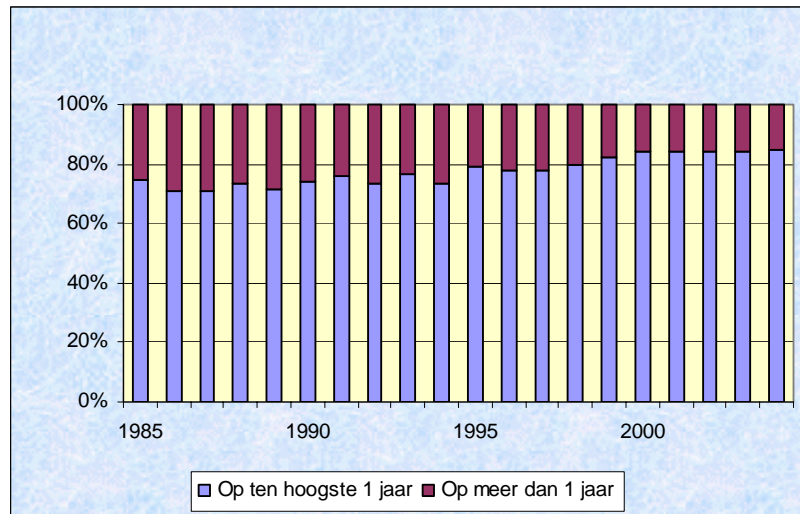
4.2. Sensitiviteitsanalyse

4.2.1. Sensitiviteit van het vorderingensaldo ten opzichte van de interestvoet

Door de invoering van de euro is het aandeel van de schuld in deviezen in het totaal van de Belgische overheidsschuld gedaald tot minder dan 1%. Hierdoor is het wisselkoersrisico quasi verwaarloosbaar geworden. Gezien de nog steeds aanzienlijke omvang van de Belgische schuld, blijft deze nog wel gevoelig voor interestschommelingen. De voorbije jaren werd bewust een politiek gevoerd om deze gevoeligheid systematisch te verminderen. De federale overheid (die ongeveer 90% van de totale schuld aanhoudt) greep de kansen die het historisch lage rentepeil bood en drong het aandeel van de kortetermijnschuld systematisch terug. Het aandeel van

de schuld in euro met een looptijd korter dan 1 jaar werd in 2004 teruggebracht op 15%.

Grafiek 2
De bruto schuld in euro naar looptijd

De aanhoudende verlenging van de looptijd van de uitstaande schuld zorgt ervoor dat een stijging van de interestvoet zich met een steeds grotere vertraging laat voelen in de interestlasten. Tabel 9 toont het effect van een verhoging van de interesthypothesen met 100 basispunten voor het geheel van de periode 2006-2009 op de interestlasten.

Tabel 9
Impact van een wijziging van de interesthypothesen

In % BBP	2006	2007	2008	2009
Afwijking interestlasten t.o.v. geschetst scenario	0,1	0,3	0,3	0,4

Een verhoging van de interestvoet met 100 basispunten – in de huidige economische omstandigheden een onwaarschijnlijke ingreep – zou de interestlasten beperkt verzwaren met 0,1% BBP in 2006 tot 0,4% BBP in 2009.

4.2.2. Sensitiviteit van het vorderingensaldo ten opzichte van de groei

Het uiteindelijke vorderingensaldo van de overheid is zowel langs ontvangsten- als uitgavenzijde afhankelijk van de hoogte en de samenstelling van de economische groei. Een recente raming van de OESO, die door de Europese Commissie wordt gehanteerd als referentie, schat de globale gevoeligheid van de Belgische openbare financiën voor de conjunctuur als volgt in:

Tabel 10
Sensitiviteit van de Belgische openbare financiën t.o.v. het BBP

Sensitiviteit van de ontvangsten	0,47
Sensitiviteit van de uitgaven	-0,07
Globale sensitiviteit	0,54

Een wijziging van het BBP blijkt vooral gevolgen te hebben voor de ontvangsten van de Belgische overheid. Met behulp van deze globale sensitiviteit zoals geschat door de OESO schetsen we de impact van eventuele afwijkingen van het als standaard genomen scenario voor de evolutie van de economische groei op middellange termijn. We vergelijken het standaardscenario met een groeipad dat overeenkomt met de potentiële groei, een lageregroeiscenario met een negatieve jaarlijkse afwijking van 0,5 procentpunt en een hogeregroeiscenario met een positieve jaarlijkse afwijking van 0,5 procentpunt. Dit geeft het volgende resultaat:

Tabel 11**De gevoeligheid van het vorderingensaldo voor veranderingen in de groei**

	2006	2007	2008	2009	Gecumuleerde impact
Stabiliteitsprogramma 2006-2009					
Reële BBP-groei	2,2	2,1	2,3	2,2	
Vorderingensaldo	0,0	0,3	0,5	0,7	
Potentiële groei					
Reële BBP-groei	2,1	2,1	2,0	1,9	
Vorderingensaldo	-0,05	0,30	0,34	0,54	-0,38
Lagere BBP-groei					
Reële BBP-groei	1,7	1,6	1,8	1,7	
Vorderingensaldo	-0,27	0,03	0,23	0,43	-1,08
Hogere BBP-groei					
Reële BBP-groei	2,7	2,6	2,8	2,7	
Vorderingensaldo	0,27	0,57	0,77	0,97	1,08

Een groeiscenario dat aansluit bij de potentiële groei zou, zonder rekening te houden met de negatieve output gap en bij ongewijzigd beleid, enkel in 2006 nog een beperkt tekort opleveren. Vanaf 2007 zouden sowieso gradueel toenemende overschotten worden opgebouwd, zij het in mindere mate dan in het standaardscenario. Indien de reële groei jaarlijks gemiddeld een half procent lager zou liggen, zou dit opnieuw enkel in 2006 bij ongewijzigd beleid voor een tekort zorgen. Ook in dit scenario wordt het vanaf 2007 mogelijk budgettaire overschotten te realiseren. De regering beschouwt dit als een louter theoretisch scenario. Door de koppeling aan de financiering van het Zilverfonds werd het groeipad voor de budgettaire overschotten op middellange termijn op indirecte wijze in de wet vastgelegd. De regering engageert zich bovendien om in het geval van een hoger dan verwachte groei de bijkomende ruimte prioritair te gebruiken om de schuldratio verder te reduceren.

5. Kwaliteit van de overheidsfinanciën

De Belgische overheid maakt al jaren werk van een hervormingsbeleid dat het groeipotentieel moet verhogen door de werkgelegenheid te ondersteunen, door het fiscale en juridische ondernemingsklimaat te verbeteren, door nieuwe mededingingsvoorwaarden te scheppen en bestaande te versterken en door de overgang naar een kennismaatschappij te begeleiden. Dit hervormingsbeleid kreeg een nieuwe impuls in de beleidsverklaring van oktober 2005. Een aantal elementen ervan vindt men terug in het Nationaal Hervormingsprogramma 2005-2008 dat de prioriteiten van de Belgische overheid bepaalt in het kader van de verwezenlijking van de doelstellingen van Lissabon. De eerste prioriteit is de werkgelegenheid. Het Generatiepact dat het voorwerp heeft uitgemaakt van overleg met de sociale partners, bepaalt de voorwaarden van een verhoging van de werkzaamheidsgraad van zowel de jongeren als de ouderen. Het beleid van vermindering van de arbeidskosten wordt voortgezet en aangescherpt. Opdat de economische groei en de werkgelegenheid zich kunnen ontwikkelen, is het anderzijds nodig dat er een gunstig klimaat heerst voor investeringen, ondernemingszin en innovatie; de nieuwe initiatieven houden daar rekening mee. De economische groei en een voorzichtig begrotingsbeleid zullen het mogelijk maken de kwaliteit van de Sociale Zekerheid te bestendigen: er werden maatregelen genomen om de uitgaven (in het bijzonder in de ziekteverzekering) te beheersen en om de structurele financiering van de Sociale Zekerheid veilig te stellen. In het kader van een globale beheersing van de primaire uitgaven konden ten slotte prioritaire domeinen een voorkeursbehandeling genieten.

5.1. Tewerkstellingsbeleid

Het beleid inzake vermindering van de indirecte loonkosten en het begeleidings- en activeringsbeleid die reeds vele jaren worden gevoerd en die gaandeweg werden versterkt, hebben onbetwistbare maar nog steeds onvoldoende resultaten geboekt: de tewerkstellingsgraad steeg van 58,1% in 1996 tot 62,3% in 2001 alvorens de vertraging van de economie een beperkte daling teweeg bracht (61,6% in 2003). Bij ongewijzigd beleid bleek dat de heropleving die in 2004 werd aangevat slechts bescheiden en erg geleidelijk zou zijn. Daarom werden bijgevolg nieuwe initiatieven genomen om een werkzaamheidsgraad die onvoldoende bleef te verhogen.

5.1.1. Verlaging van de indirecte loonkosten

Nieuwe maatregelen tot vermindering van de indirecte loonkosten worden voorzien in de begroting 2006 of aangekondigd in het Generatiepact.

Vanaf 2006 wordt een nieuwe vermindering van werkgeversbijdragen ingevoerd, gericht op jongeren van 19 tot 29 jaar met een laag loon. Deze vermindering kan worden omgezet tot een bonus over de totale verschuldigde werkgeversbijdragen wanneer zij het bedrag overschrijdt dat de werkgever verschuldigd is op het loon van de jonge werknemer. In dat geval zal de tewerkstelling van jongeren de kosten van de andere werknemers van dezelfde onderneming doen dalen.

De totale vermindering van sociale bijdragen zal in 2006 5,5 miljard euro bedragen, hetzij 1,8% van het BBP.

Bovendien wordt, in toenemende mate en naargelang van de leeftijd, voorzien in een vermindering van de sociale werkgeversbijdragen voor werknemers van meer dan 50 jaar.

Verscheidene fiscale maatregelen gaan overigens in de richting van een vermindering van de indirecte loonkosten. De uitvoering van de hervorming van de personenbelasting wordt voltooid. Sinds 1 oktober 2005 wordt de bedrijfsvoorheffing op het loon van onderzoekers die tewerkgesteld zijn in ondernemingen die een samenwerkingsakkoord hebben gesloten met een erkend onderzoekscentrum verminderd met 50%. Sedertdien werd beslist dat, meer algemeen, de bedrijfsvoorheffing met 25% wordt verminderd voor alle onderzoekers die doctor in een wetenschappelijke discipline zijn. De aard van de betrokken ondernemingen en bijgevolg hun aantal wordt in 2006 nog uitgebreid. De vermindering van de bedrijfsvoorheffing op ploegenarbeid zal worden vergroot. De totale impact van deze lastenverlagingen belooft in 2006 meer dan 7,5 miljard euro.

Om het aanbod van arbeid aan te moedigen, in het bijzonder van werknemers met een laag loon, wordt de werkbonus, zijnde het stelsel van vermindering van persoonlijke sociale bijdragen, die in april 2005 reeds was versterkt, nog uitgebreid : het bedrag van de vermindering wordt verhoogd en de loongrens waaronder zij van toepassing is, wordt opgetrokken.

De ontwikkeling van het stelsel van dienstencheques dat de vraag naar buurtdiensten subsidieert, zal worden voorgezet.

5.1.2. De verhoging van de participatie aan de arbeidsmarkt

De wil van de Belgische overheid om de werkzaamheidsgraad te verhogen wordt duidelijk uitgedrukt door het geheel van maatregelen dat in het Generatiepact vervat is. Dit pact, dat werd opgesteld na overleg met de sociale partners, is er in hoofdzaak op gericht de participatie van jongeren en ouderen aan de arbeidsmarkt te verhogen. Het betreft hier de twee segmenten van de bevolking waar de Belgische verwezenlijkingen inzake tewerkstellingsgraad onder het Europese gemiddelde liggen.

De voorziene maatregelen zijn talrijk en zij vormen een samenhangend geheel. Enkele grote krachtlijnen worden hieronder vermeld:

- Wat betreft de **jongeren**, houden de maatregelen, afgezien van de reeds vermelde vermindering van sociale bijdragen, in hoofdzaak het volgende in:
 - de aanmoediging van deeltijds werken/deeltijds leren ;
 - de verhoging van het aantal startbanen bij de overheid ;
 - de activering en de begeleiding van jongeren, in het bijzonder bij het starten van een zelfstandige activiteit.

- Wat de **oudste werknemers** betreft worden verscheidene pistes gevolgd teneinde hun participatie aan de arbeidsmarkt aan te moedigen:
 - bijzondere aandacht zal worden besteed aan de ontwikkeling van de perceptie van de plaats en de bijdrage van de oudste werknemers tot de onderneming ;
 - oudere werknemers zullen zonder discriminatie moeten genieten van de stijging van de inspanningen in het kader van levenslang leren waartoe de ondernemingen zich hebben verbonden (1,9% van de loonmassa in 2006) ;
 - er zullen regelingen voorzien worden in geval van herstructureringen, waarbij maximaal wordt vermeden dat een beroep wordt gedaan op het brugpensioen (vertrekpremies, tewerkstellingscellen, ...). In het geval van ontslag zullen werknemers ouder dan 45 jaar recht hebben op een outplacementformule;
 - om hen aan te moedigen weer aan het werk te gaan, zullen oudere werklozen die een arbeidsplaats aannemen met een lager loon dan voordien, een « supplement voor wederopname van arbeid » kunnen genieten, dat wordt betaald door hun vroegere werkgever of door de werkloosheidskas ;
 - om hen aan te moedigen aan het werk te blijven, zullen oudere werknemers soepeler arbeidsvoorwaarden kunnen genieten : het recht van werknemers ouder dan 55 jaar om 4/5 te werken zou aldus zeer sterk worden uitgebreid. Er zal een bonusstelsel worden ingevoerd, dat een pensioensupplement toekent aan degenen die na hun 60 jaar blijven werken. De mogelijkheden om een pensioen en een arbeidsinkomen te cumuleren zullen nog worden uitgebreid;
 - de leeftijd en de anciënniteitsvoorwaarden voor de toegang tot het brugpensioen zullen worden opgetrokken, afgezien van een aantal specifieke gevallen.

5.2. Verbetering van het fiscale en juridische ondernemingsklimaat

Om de toename van de productiviteit en van de werkgelegenheid te waarborgen, moeten de voorwaarden voor de ontwikkeling van ondernemingszin en innovatie versterkt worden.

De financiering van de ondernemingen is een zeer belangrijk aspect van hun ontwikkeling. De financiering via eigen middelen is een stabiliteitsfactor. Teneinde een zekere fiscale discriminatie op te heffen op het vlak van de financiering door eigen middelen en de zelffinanciering aan te moedigen, heeft de Belgische overheid besloten vanaf 1 januari 2006 een stelsel van zogenaamde notionele intrest in te voeren. Dit stelsel bestaat erin dat een aftrek wordt toegekend op de grondslag van de vennootschapsbelasting ten belope van een percentage van de eigen middelen dat overeenkomt met een fictief rendement van de eigen middelen. Daaruit volgt een impliciete vermindering van het tarief van de vennootschapsbelasting en bijgevolg een versterking van de fiscale aantrekkingskracht van België voor buitenlandse investeerders.

Reeds gedurende een aantal jaren heeft de Belgische overheid inspanningen geleverd om de administratieve lasten die de ondernemingen dragen, te verlichten door de ontwikkeling van e-government, de inwerkingstelling van de Kruispuntbank voor ondernemingen en van de ondernemingsloketten, door het Kafka-plan, enz... Nu reeds worden resultaten opgetekend: op basis van een onderzoek zijn deze lasten verminderd van 3,43% van het BBP in 2002 tot 2,57% in 2004. De inspanningen ter zake worden voortgezet. In de lijn van de oriëntaties die op het vlak van de Europese Unie werden bepaald, wordt voortaan een voorafgaande evaluatie gemaakt van de nieuwe wetsontwerpen (Kafka-test).

5.3. Een versterkte sociale zekerheid in evenwicht

De Belgische overheid heeft een reeks maatregelen genomen met het oog op het waarborgen van een duurzaam financieel evenwicht van de Sociale Zekerheid, door enerzijds de financieringsgrondslag te herstructureren en door anderzijds zowel te zorgen voor een kostenbeheersing, in het bijzonder in de ziekteverzekering, als voor een ontwikkeling van de sociale uitkeringen die in de lijn ligt met die van de nationale welvaart.

5.3.1. Geherstructureerde financieringsbronnen

De overheidsontvangsten en vooral de ontvangsten van de Sociale Zekerheid zijn sterk gebaseerd op de factor arbeid. Omdat de regering zowel haar beleid van vermindering van de fiscale en parafiscale druk op arbeid wil versterken als een Sociale Zekerheid van een hoog niveau wenst te waarborgen, drong de ontwikkeling van alternatieve financieringsbronnen zich op.

Vanaf 2005 werd de opbrengst van de verpakkingshoofschuld toegewezen aan de financiering van de ziekteverzekering. Meer fundamenteel wordt vanaf 2006 15% van de jaarlijkse ontvangsten van de roerende voorheffing toegewezen aan de financiering van de Sociale Zekerheid en een gedeelte van de ontvangsten uit de accijnzen op tabak zal structureel worden toegekend aan de financiering van de ziekteverzekering. Terzelfder tijd wordt de grondslag van de fiscaliteit vergroot. Er wordt een belasting ingevoerd op kapitalisatiefondsen en op bepaalde premies voor individuele levensverzekeringen.

Vanaf 2008 zou de financiering van de begrotingsdoelstelling van de ziekteverzekering gewaarborgd moeten worden door een verbreding van de financieringsbronnen, indien deze doelstelling het stijgingspercentage van de sociale bijdragen overschrijdt.

5.3.2. Beheersing van de uitgaven van de ziekteverzekering

De beheersing van de uitgaven van de ziekteverzekering is een belangrijke prioriteit van de regering. In de loop van 2005 werden een reeks structurele maatregelen genomen die het mogelijk hebben gemaakt de stijgende trend van deze uitgaven om te buigen. In 2006 zou deze ombuiging bevestigd en geconsolideerd moeten worden.

Het regeerakkoord voorziet in een reële groei van de uitgaven voor gezondheidszorg van 4,5%. Deze zeer hoge toename kon tijdelijk worden verantwoord om een aantal inhaalbewegingen uit te voeren, bijvoorbeeld op het vlak van de ziekenhuisinfrastructuur of van de lonen van het verplegend personeel. Ondanks het hoge peil had de norm echter de spontane neiging overschreden te worden. Om deze trend om te buigen heeft de regering in februari 2005 een wetsontwerp ingediend met betrekking tot de structurele beheersing van de uitgaven van de ziekteverzekering. Daaruit volgde een verlaging van de groei van deze uitgaven, die de beslissingen opgenomen in de begroting 2006 zou moeten consolideren. Zonder in te gaan op uiterst technische details, kunnen enkele grote krachtlijnen van getroffen maatregelen worden onderkend:

- de bestrijding van misbruiken en de bevordering van goede praktijken

Daaruit vloeit het begrip voort van een verwijzing naar typeprofielen inzake het rationeel voorschrijfgedrag van geneesmiddelen, het beroep doen op specialisten of uitgaven voor bepaalde hospitalisaties. Een grotere rationaliteit inzake gebruik en verdeling van zware medische apparatuur (medische beeldvorming, scanners, ...) wordt eveneens beoogd en de samenwerking tussen ziekenhuizen wordt aangemoedigd.

- de bevordering van de rol van de huisarts

In het bijzonder zal de patiënt worden aangemoedigd eerst bij de huisarts langs te gaan alvorens zich tot een specialist te wenden.

- de beheersing van de uitgaven voor geneesmiddelen

Dat omvat bijvoorbeeld een uitbreiding van het stelsel van referentierugbetaling voor alle toedieningsvormen van eenzelfde actief principe, of voor alle bestanddelen voor gelijksoortige indicaties evenals de invoering van een zekere concurrentie op het vlak van de terugbetalingen via marktbevraging of rekening houdend met de toestand in het buitenland.

- de verbetering van de toegang tot geneeskundige zorg

De meest precaire groepen van de bevolking worden in het bijzonder beoogd.

5.3.3. Welvaartsvastheid van de sociale uitkeringen

De aanpassing van pensioenen en andere sociale uitkeringen aan de ontwikkeling van de welvaart garandeert het levensniveau van de begunstigden ervan. In 2006 worden in dit verband dankzij het Generatiepact extra middelen voorzien voor maatregelen ter verbetering van het pensioen van diegenen met een atypische loopbaan, waaronder in het bijzonder de vrouwen, alsook voor maatregelen op andere domeinen, zoals correcties aan de verhoogde kinderbijslag voor kinderen met een handicap alsook correcties strekkende tot de harmonisering van de hulp van derden. Ook aan de laagste pensioenen wordt bijzondere aandacht geschonken. Tot en met 2007 heeft de regering een jaarlijkse stijging van de IGO (inkomensgarantie voor ouderen) voorzien evenals een aanpassing aan de welvaart van alle pensioenen die ingegaan zijn tussen 1997 en 2001. Hiervoor wordt 85 miljoen euro extra opzij gelegd. Vanaf 2008 zal voor dergelijke aanpassingen een structurele financiële enveloppe worden voorzien. Deze zal minstens overeenstemmen met de uitwerking van het scenario van de Studiecommissie voor de Vergrijzing (+0,5% in reële termen als jaargemiddelde voor de niet-forfaitaire uitkeringen en +1% voor de forfaitaire; de jaarlijkse stijging van de loongrens bedraagt 1,25%) voor haar raming van de evolutie van de sociale uitgaven; deze raming wordt als basis gebruikt voor de bepaling van de langetermijndoelstellingen van de regering inzake overheidsfinanciën.

5.4. Inspanningen voor prioritaire beleidsdomeinen

In het kader van de strikte beheersing van de ontwikkeling van de primaire uitgaven (+0,8% in reële termen in 2006, +0,3% als geen rekening wordt gehouden met de pensioenen) heeft de federale overheid nochtans een aantal bijzondere inspanningen goedgekeurd voor bepaalde prioritaire beleidsdomeinen:

- justitie en veiligheid ;
- mobiliteit, met in het bijzonder de investeringen van de NMBS ;
- ontwikkelingssamenwerking.

6. De houdbaarheid van de openbare financiën op lange termijn

6.1. Inleiding

Zoals de meeste ontwikkelde landen wordt België geconfronteerd met belangrijke veranderingen in de leeftijdsstructuur van zijn bevolking. Mensen leven steeds langer en het aantal geboortes stagneert, zodat het aandeel van ouderen in de Belgische bevolking steeds groter wordt: de bevolking vergrijst. Het antwoord van de regering op deze evolutie is een coherente strategie die zowel een gerichte budgettaire, economische als sociale politiek omvat. Deze strategie moet op middellange termijn zorgen voor het behoud van een voldoende hoog collectief welvaartsniveau.

6.2. Demografie en budgettaire kost van de vergrijzing

6.2.1. Demografische aspecten

Verschuivingen in de leeftijdsstructuur van de bevolking beïnvloeden rechtstreeks de uitgaven en de ontvangsten van de overheid, in het bijzonder inzake sociale zekerheid. De Belgische regering heeft de nodige procedures uitgewerkt om in de besluitvorming rekening te houden met deze onvermijdelijke evolutie. Tabel 12 geeft de meest recente bevolkingsvooruitzichten van het Federaal Planbureau en het Nationaal Instituut voor de Statistiek over de periode 2000-2030, alsook de afhankelijkheidscoëfficiënt in deze periode.

Tabel 12

Ontwikkeling van de samenstelling van de bevolking (in duizendtallen)

	2000	2004	2010	2020	2030	2030-2004	2030-2004 (%)
0-19	2416,1	2402,5	2351,7	2275,1	2272,6	-129,9	-5,4
20-59	5590,9	5708,6	5682,2	5534,4	5287,9	-420,7	-7,4
60 +	2244,4	2280,5	2485,9	2904,4	3327,1	1046,7	45,9
Totaal	10251,4	10391,6	10519,8	10713,9	10887,6	496,1	4,8
<i>Aandeel in de totale bevolking in %</i>							
0-19	23,6	23,1	22,4	21,2	20,9	-2,2	-9,7
20-59	54,5	54,9	54	51,7	48,6	-6,4	-11,6
60 +	21,9	21,9	23,6	27,1	30,6	8,6	39,3
<i>Afhankelijkheidsratio</i>							
0-19	43,2	42,1	41,4	41,1	43	-0,2	2,1
60 +	40,1	39,9	43,7	52,5	62,9	22,8	57,5
Totaal	83,4	82	85,1	93,6	105,9	23,9	29,1

Het gecumuleerd effect van de daling van de vruchtbaarheidsgraad enerzijds en de aanzienlijke stijging van de levensverwachting anderzijds leidt reeds in de periode 2000-2010 tot wijzigingen in de leeftijdsstructuur van de bevolking. Deze tendensen worden in de daaropvolgende periode nog versterkt. Volgens de vooruitzichten die ook aan de basis lagen van de werkzaamheden van de Studiecommissie voor de vergrijzing zou het aantal jongeren (0-19 jaar) trendmatig afnemen, ondanks de stijging van de totale bevolking. Hun aandeel in de totale bevolking zou bijgevolg ook teruglopen, van 23,1% in 2004 tot 20,9% in 2030. De daling, zowel absoluut als relatief, van de bevolking in de leeftijdsklasse 20-59 is nog meer uitgesproken. De veroudering van de babyboomers geeft aanleiding tot een aanzienlijke toename van het aantal 60-plussers. Hun aandeel in de totale bevolking zou toenemen van 21,9% in 2004 tot 30,6% in 2030. In 2030 zal dus ongeveer een derde van de bevolking ouder zijn dan 60 jaar.

De afhankelijkheidscoëfficiënt geeft het aandeel van de uiterste leeftijdsgroepen weer in vergelijking met de bevolking op actieve leeftijd (namelijk tussen 20 en 59 jaar). De coëfficiënt inzake jongeren is vrijwel constant, in tegenstelling tot deze van de bevolking van 60 jaar en meer. Deze evolueert van 39,9% in 2004 tot 62,9% in 2030, of een toename met 22,8 procentpunt. De globale afhankelijkheidscoëfficiënt zal in dertig jaar toenemen tot ongeveer 106%. Dat betekent dus dat er in 2030 voor elke actieve minstens één uitkeringsgerechtigde zal zijn. Een kleiner aantal actieven zal de

sociale uitkeringen moeten financieren voor een toenemend aantal niet-actieve personen. Dit blijft uiteraard niet zonder gevolgen voor de openbare financiën.

6.2.2. De budgettaire impact van de vergrijzing

Het vierde rapport van de Studiecommissie voor de vergrijzing (mei 2005) actualiseert de raming van de sociale en budgettaire gevolgen van de vergrijzing, met als horizon 2030. In deze periode zullen de belangrijkste demografische verschuivingen zich voltrekken. Tabel 13 geeft een overzicht van de geraamde kosten van de vergrijzing.¹¹

Tabel 13
Budgettaire gevolgen van de vergrijzing

<i>In % BBP</i>	2004	2005	2010	2020	2030
Totale uitgaven (1)	49,4	49,7	47,8	47,4	48,7
Uitgaven voor sociale zekerheid	23,7	23,5	23,5	24,9	27,3
Pensioenen	9,3	9,2	9,0	10,4	12,3
Gezondheidszorgen	7,3	7,2	7,9	8,6	9,5
Andere uitgaven voor de sociale zekerheid	7,2	7,1	6,6	5,9	5,5
Interestlasten	4,8	4,3	3,3	2,0	1,3
Totale ontvangsten (1)	49,4	49,7	48,7	48,7	48,7
Evolutie arbeidsproductiviteit	1,8	0,9	1,3	1,8	1,8
Reële BBP-groei	2,6	1,4	2,2	1,6	1,5
Participatiegraad mannen (20-64 jaar)	86,2	86,2	85,6	84,3	83,3
Participatiegraad vrouwen (20-64 jaar)	72	72,7	75,3	76,9	77,4
Totale participatiegraad (20-64 jaar)	79,2	79,5	80,5	80,6	80,4
Werkloosheidsgraad (2)	14,4	14,5	12,7	9,4	7,5
Bevolking ouder dan 65 jaar in totale bevolking	17,2	17,2	17,5	20,3	24,1

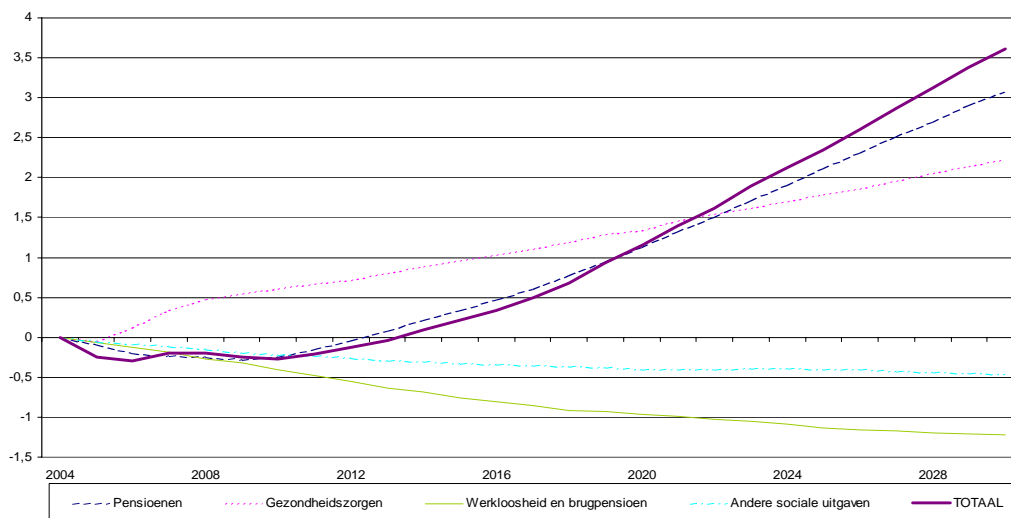
- (1) Voor de raming van de totale uitgaven werd verondersteld dat de primaire uitgaven (andere dan sociale uitgaven) in termen van het BBP lichtjes dalen. Voor de ontvangsten werd uitgegaan van een constante ontvangstenratio na 2009.
- (2) Het betreft hier de evolutie van de werkloosheid volgens de definitie van het Federaal Planbureau. Deze verschilt op een aantal punten van de Europese definitie.

Voor de raming van de evolutie van de uitgaven voor gezondheidszorgen wordt tot het einde van de huidige regeerperiode (2007) uitgegaan van de groeinorm van 4,5%,

¹¹ Zie ook bijlage 4.

die is vastgelegd in het regeerakkoord¹². De totale kost van de vergrijzing voor de periode 2004-2030 wordt geraamd op 3,6% van het BBP. Deze is hoofdzakelijk te wijten aan de toename van de uitgaven voor pensioenen (in het bijzonder deze van de loontrekkenden) en gezondheidszorgen (in het bijzonder deze met betrekking tot de langdurige verzorging). De lichte daling van de totale kosten tussen 2004 en 2010 is het gevolg van enkele demografische effecten (minder pensioneringen, minder kinderbijslag) en een lichte daling van de werkloosheid. Grafiek 3 schetst de evolutie van de verschillende parameters.

Grafiek 3
De budgettaire kost van de vergrijzing (in % van het BBP)

Ten opzichte van vorig jaar werd de raming van de kost van de vergrijzing opwaarts herzien met 0,2% BBP. Het verschil is hoofdzakelijk te wijten aan een verfijning van de methode. Een miniem effect ging uit van een lichte verzwakking van de economische groei en van een minder grote daling van de uitgaven voor werkloosheid en pensioenen.

¹² Het groeiritme na 2008 ligt lager en vloeit voort uit de ramingsmethode die de Studiecommissie voor de vergrijzing hanteert. In deze methode wordt de evolutie van de gezondheidszorgen, behalve door de samenstelling en omvang van de bevolking, mee bepaald door de evolutie van de levensstandaard.

6.3. Eén strategie, drie beleidslijnen

De vergrijzing van de bevolking is voor de Belgische gezagvoerders een van de belangrijkste uitdagingen van de komende decennia. Om deze uitdaging aan te gaan werd een coherente strategie ontwikkeld. Deze strategie omvat drie fundamentele beleidslijnen:

1. *Budgettair*: de overheidsschuld verder afbouwen en de nodige reserves aanleggen in het Zilverfonds;
2. *Economisch*: via gerichte lastenverlagingen de activiteitsgraad en de kwaliteit van de arbeid verhogen, in het bijzonder voor jongeren en werknemers ouder dan 50 jaar;
3. *Sociaal*: verder bouwen aan een sterke en solidaire sociale zekerheid.

6.3.1. Budgettair beleid en Zilverfonds

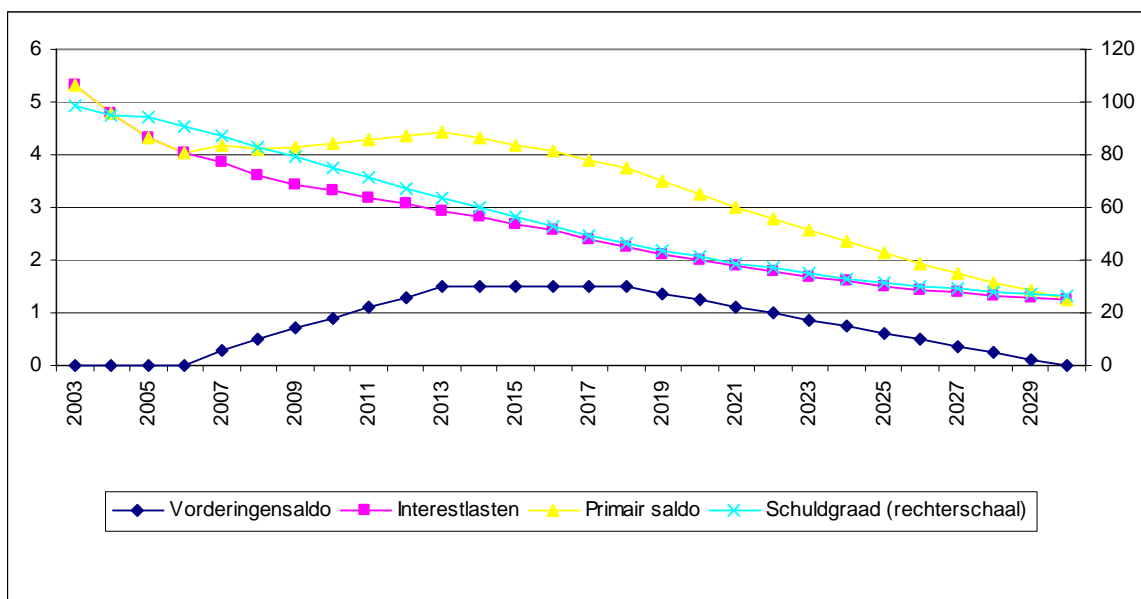
Zoals blijkt uit tabel 13 zal de vergrijzing gepaard gaan met een aanzienlijke verhoging van de sociale uitgaven. De regering anticipeert in het begrotingsbeleid op deze langetermijnevoluties. De afbouw van de schuldgraad zal, net als gedurende het vorige decennium, tegen een aanzienlijk tempo worden voortgezet. De vermindering van rentelasten die hiermee zal gepaard gaan, schept extra ruimte voor het opvangen van de kosten van de vergrijzing.

6.3.1.1 Begrotingsbeleid

Met het afbouwtraject dat de regering thans voor de openbare schuld plant, zou de schuldgraad tegen uiterlijk 2015 onder de 60% van het BBP zijn gedaald. Deze dalende schuldgraad maakt het mogelijk dat de interestlasten afnemen van 4,8% van het BBP in 2004 tot 1,3% in 2030. De geraamde evolutie van de kosten van de vergrijzing verloopt niet parallel met de ruimte die vrijkomt door de dalende interestlasten. Deze ruimte kan dan ook in eerste instantie aangewend worden voor de opbouw van overschotten. De regering plant een overschot van 0,3% in 2007 en wil dit overschot daarna jaarlijks met 0,2 procentpunt verhogen tot 1,3 % in 2012. Dit traject is in de wet verankerd met de goedkeuring in het parlement van het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 5 september 2001 tot waarborging van een voortdurende vermindering van de overheidsschuld en tot oprichting van een Zilverfonds. Grafiek 4 illustreert de impact van het hoger geschetste scenario op een aantal belangrijke parameters van de overheidsfinanciën.

Grafiek 4

**De belangrijkste parameters van de overheidsfinanciën in een illustratief scenario
(in % BBP)**

6.3.1.2 *Het Zilverfonds*

Het Zilverfonds werd in 2001 opgericht met de bedoeling reserves aan te leggen om de financiering te waarborgen van de bijkomende uitgaven voor de verschillende wettelijke pensioenstelsels in de loop van de periode 2010-2030. De wet van 5 september 2001 tot waarborging van een voortdurende vermindering van de overheidsschuld en tot oprichting van een Zilverfonds bepaalt dat dit fonds gefinancierd wordt door begrotingsoverschotten, overschotten van de sociale zekerheid, niet-fiscale ontvangsten en opbrengsten uit beleggingen. Tot op heden werd het fonds voornamelijk gefinancierd met eenmalige inkomsten. De aangepaste wet op het Zilverfonds bepaalt allereerst dat de toenemende begrotingsoverschotten¹³ die gepland zijn tot 2012 worden doorgestort naar het Zilverfonds. Vanaf 2013 worden de stortingen aan het Zilverfonds bepaald door de Koning bij een in Ministerraad overlegd KB, maar deze zullen eveneens gerelateerd zijn aan het gerealiseerde vorderingensaldo. Een tweede belangrijke component van de voorgestelde wijziging betreft de beperking van de mogelijkheid om het Zilverfonds te financieren uit verrichtingen met een effect op de overheidsschuld en zonder effect op het vorderingensaldo (eenmalige maatregelen). Voor de periode 2007-2010 worden deze beperkt tot 250 miljoen euro, voor de daaropvolgende jaren tot 500 miljoen euro. De middelen van het Zilverfonds kunnen worden aangewend om de stijging op te vangen van de uitgaven voor de verschillende wettelijke pensioenstelsels in de periode 2010-2030, op voorwaarde dat de schuldgraad voor de gezamenlijke overheid kleiner is dan 60% van het BBP. Dit zal uiterlijk in 2015 het geval zijn.

6.3.1.3 *De in het Zilverfonds belegde kapitalen*

Tabel 14 geeft een overzicht van de in het Zilverfonds belegde kapitalen. Eind september 2005 bedroegen deze 12.391,5 miljoen euro.

¹³ Zie. 3.1. Krachtlijnen van het begrotingsbeleid

Tabel 14
De in het Zilverfonds belegde bedragen

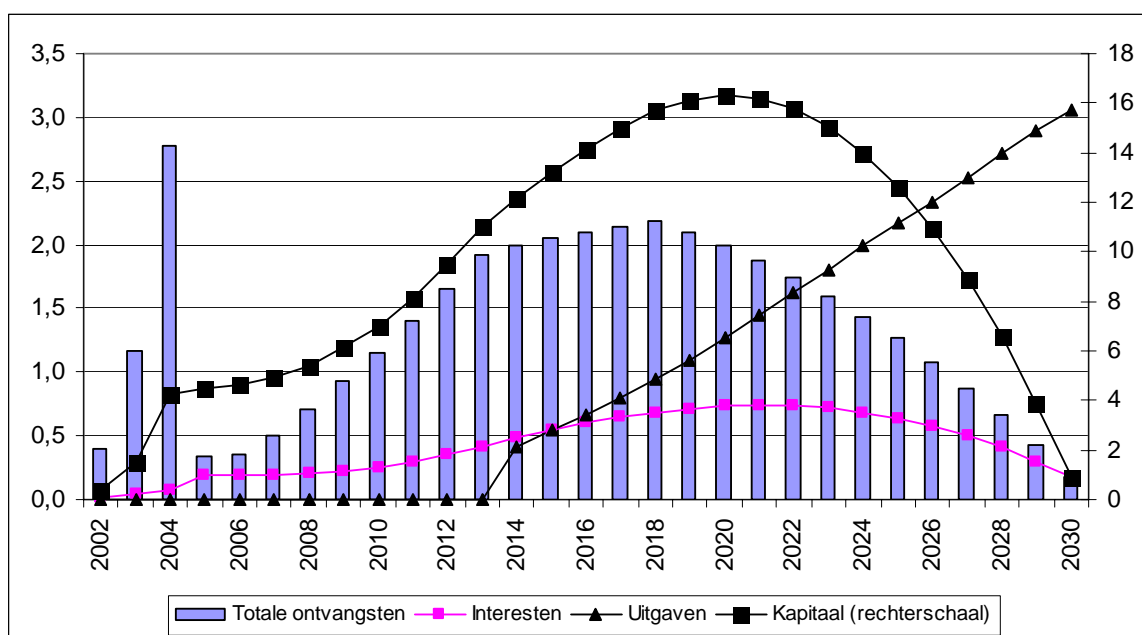
		Belegde bedragen	Gecumuleerd
2001	UMTS	437.805.323,8	
	meerwaarde goud	177.114.565,6	
	kortetermijninterest	9.156.142,9	
		624.076.032,3	624.076.032,3
2002	winst Nationale Bank	429.000.000,0	
	kortetermijninterest	2.740.237,5	
		431.740.237,5	1.055.816.269,8
2003	dividend 2002 Belgacom	237.252.326,5	
	bankbiljetten	213.965.560,0	
	Credibe	2.645.687.591,8	
		3.096.905.478,3	4.152.721.748,1
2004	dividend 2003 Belgacom	290.000.021,3	
	kortetermijninterest	6.159.344,1	
	pensioenfonds Belgacom	5.000.000.000,0	
	Alesh	2.500.000.000,0	
		7.796.159.365,4	11.948.881.113,5
2005	éénmalige bevrijdende aangifte	422.897.175,8	
	saldo Credibe	19.754.399,1	
	kortetermijninterest	2.058,3	
		442.653.633,1	
	Totaal		12.391.534.746,5

Voor 2006 wordt een overdracht naar het Zilverfonds van 0,2 % van het BBP gepland, wat overeenkomt met een bedrag van 616 miljoen euro. De doelstelling van 13 miljard euro tegen eind 2007, afgesproken op de Ministerraad van Oostende op 20 en 21 maart 2004, zal dus al in 2006 worden gehaald.

6.3.1.4 De werking van het Zilverfonds op lange termijn

Grafiek 5 illustreert de werking van het Zilverfonds op langere termijn. Zoals gezegd wordt vanaf 2007 de punctuele financiering vervangen door een structurele financiering, met name de toewijzing van de overschotten die door de gezamenlijke overheid zullen worden gerealiseerd. Geleidelijk aan zullen ook de interesten op het belegde kapitaal een steeds belangrijkere plaats in de financiering innemen. Het kapitaal van het Zilverfonds zal oplopen tot meer dan 16% van het BBP. In het achterliggende scenario voor de overheidsfinanciën daalt de schuldgraad van de gezamenlijke overheid uiterlijk in 2015 onder de 60%. Conform de wet kunnen vanaf dat ogenblik de middelen van het Zilverfonds aangewend worden voor de financiering van de stijging van de pensioenuitgaven. Door de combinatie van opletende uitgaven en het opdrogen (door het verminderen van de overschotten) van de structurele ontvangsten, zal het kapitaal van het Zilverfonds gaandeweg dalen. Tegen 2030 zal dit kapitaal zo goed als uitgeput zijn, maar dat hoeft geen probleem te zijn. Door de doorgevoerde schuldafbouw blijft er voldoende budgettaire ruimte dankzij de dalende interestlasten.

Grafiek 5
Een illustratief scenario voor het Zilverfonds

6.3.1.5 Het budgettair beleid als onderdeel van een globale strategie

Zoals hoger reeds werd aangegeven, vormt het hierboven geschetste budgettair beleid slechts een beleidslijn uit een meer globale strategie. Een voldoende snelle afbouw van de overheidsschuld zou in principe moeten volstaan om de toenemende kosten van de vergrijzing op te vangen. Maar dit zou tevens betekenen dat alle toekomstige budgettaire ruimte toegewezen wordt aan deze ene beleidslijn en er nog weinig ruimte rest voor andere beleidsinitiatieven of uitdagingen. Op deze manier zou de Belgische economie aan slagkracht verliezen, wat dan weer een invloed zou hebben op de overheidsontvangsten. Het zou dan ook verkeerd zijn de vergrijzingsstrategie enkel op een budgettaire pijler te stoeien. Een aantal andere beleidsdomeinen moeten eveneens een belangrijke bijdrage leveren. Door het bevorderen van de tewerkstelling en meer algemeen de economische groei, wordt het financieel draagvlak voor het opvangen van de kosten van vergrijzing verstevigd. Doordat steeds meer mensen van de sociale zekerheid afhankelijk zullen zijn, wordt een sterke en solidaire sociale zekerheid immers nog belangrijker. In het generatiepact heeft de regering een geheel van maatregelen genomen op de geciteerde beleidsdomeinen, deze werden reeds toegelicht in hoofdstuk 5.

Bijlagen

Bijlage 1: Sectoriële balans

<i>in % BBP</i>	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1. Vorderingenoverschot tov de rest van de wereld	3,1	2,6	3,1	3,4	3,8	4,1
Waarvan:						
- Saldo van de lopende transacties (goederen en diensten)	3,3	2,4	1,8	2,2	2,5	2,7
- Saldo van de primaire inkomsten en transferten	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	0,2
- Saldo van de kapitaalverrichtingen	-0,6	-0,7	-0,7	-0,7	-0,6	-0,6
2. Vorderingenoverschot van de private sector	3,1	2,6	3,1	3,1	3,3	3,4
3. Vorderingenoverschot van de gezamenlijke overheid	0,0	0,0	0,0	0,3	0,5	0,7
4. Statistische afwijking	-	-	-	-	-	-

Bijlage 2: Belangrijkste hypothesen gehanteerd voor de vooruitzichten op middellange termijn

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Interestvoet korte termijn (jaarlijks gemiddelde)	2,1	2,1	2,1 (1)	2,8	3,6	4,0
Interestvoet lange termijn (jaarlijks gemiddelde)	4,0	3,4	3,3	4,1	5,0	5,3
Euro in USD x 100 (jaarlijks gemiddelde)	124,4	126,2	126,5	126,5	126,5	126,5
BBP-groei wereld (exclusief EU)	5,7	4,8	4,5	4,0	4,0	4,0
BBP-groei EU-15	2,2	1,3	2,0	2,5	2,4	2,2
Groei van relevante buitenlandse markten	8,1	6,3	6,1	6,7	6,6	6,6
Wereldimport in volume (exclusief EU)	12,2	9,0	7,6	7,6	7,6	7,6
Olieprijzen (USD per vat Brent)	38,2	57,4	67,5	64,8	63,7	62,6

(1) Voor de begroting 2006 is de regering uitgegaan van een interestvoet op korte termijn van 2,26%

Bijlage 3: Uitgaven van de gezamenlijke overheid volgens de functionele classificatie (1)

<i>in % BBP</i>	Code COFOG	2003
1. Algemeen overheidsbestuur	01	9,4
2. Defensie	02	1,2
3. Openbare orde en veiligheid	03	1,7
4. Economische zaken	04	4,8
5. Milieubescherming	05	0,7
6. Huisvesting en gemeenschappelijke voorzieningen	06	0,3
7. Gezondheid	07	6,9
8. Recreatie, cultuur en godsdienst	08	1,2
9. Onderwijs	09	6,2
10. Sociale bescherming	10	17,8
11. Totale uitgaven	TE	50,1

(1) De uitgaven per functionele classificatie werden het laatst gepubliceerd in de gedetailleerde overheidsrekeningen 2003. Intussen is het BBP reeds verschillende malen herzien. Afwijkingen met recentere ramingen zijn hierdoor mogelijk.

Bijlage 4: De openbare financiën op lange termijn

4.1 De budgettaire kost van de vergrijzing (in % BBP)

	2004	2010	2020	2030	2004-2030
Pensioenen	9,3	9,0	10,4	12,3	3,0
Werknemers	5,2	5,2	6,3	7,6	2,4
Zelfstandigen	0,7	0,7	0,7	0,7	0,0
Overheid	3,3	3,1	3,4	4,0	0,7
Gezondheidszorgen	7,3	7,9	8,6	9,5	2,2
Acute gezondheidszorg	6,3	6,8	7,3	8,0	1,7
Langdurige gezondheidszorg	0,9	1,1	1,3	1,5	0,6
Invaliditeit	1,3	1,3	1,3	1,3	0,0
Werkloosheid	2,3	1,9	1,4	1,2	-1,2
Brugpensioen	0,4	0,4	0,4	0,4	-0,1
Kinderbijslag	1,7	1,5	1,3	1,3	-0,5
Andere sociale uitgaven	1,5	1,5	1,5	1,5	0,0
TOTAAL	23,7	23,5	24,9	27,3	3,6

4.2 Basishypothesen van de Studiecommissie voor de vergrijzing

Voor het uittekenen van de begrotingsstrategie op lange termijn baseert de regering zich onder meer op de ramingen van de kost van de vergrijzing opgemaakt door de Studiecommissie voor de vergrijzing. Deze commissie actualiseert jaarlijks haar ramingen omtrent de evolutie van de sociale uitgaven op lange termijn. De hypothesen die ze hiervoor als basis gebruikt zijn:

Basishypothesen van het scenario van de Studiecommissie voor de vergrijzing		
Demografisch scenario	2000	2030
Vruchtbaarheidsgraad	1,61	1,7
Levensverwachting bij de geboorte: mannen	75,06	80,96
Levensverwachting bij de geboorte: vrouwen	81,53	86,43
Migratiesaldo	18445	17358
Sociaal-economisch scenario (per geslacht en leeftijdsklasse, invloed van het verouderen van de opeenvolgende generaties)		
Scholingsgraad	Gehandhaafd op het niveau van de recentste waarneming	
Potentiële activiteitsgraden: mannen	Modellering die rekening houdt met cohorten en	
Potentiële activiteitsgraden: vrouwen	overgangswaarschijnlijkheden tussen sociaal-demografische	
Overstap uit beroepsbevolking, naar: (invaliditeit, oudere werklozen, brugpensioen, pensioen)	categorïeën, per geslacht en leeftijdsklasse	
Macro-economisch scenario (op lange termijn)		
Toename van productiviteit en jaarloon per tewerkgestelde	1,75% per jaar	
Structurele werkloosheidsgraad in 2030 (<i>inclusief oudere niet-werkzoekende werklozen</i>)	7,50%	
Werkgelegenheidsgraad in 2030 (<i>% van de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar)</i>)	67,60%	
Sociaal-beleidsscenario's (op lange termijn)		
Loongrens	1,25% per jaar	
Minimumrecht per loopbaanjaar	1,25% per jaar	
Perequatie van de overheidspensioenen	1,25% per jaar	
Welvaartsaanpassing (algemene regeling)	scenario SCvV: 0,5% per jaar	
Binding aan de welvaart van de forfaitaire bedragen	scenario SCvV: 1,0% per jaar	

Omdat deze hypothesen soms verschillen van deze van de *Working group on ageing*, kunnen ook de ramingen op bepaalde punten afwijken. Zo verschillen de resultaten inzake de evolutie van de uitgaven voor pensioenen van deze gehanteerd door de *Working group on ageing*. Aan de basis van deze afwijking liggen voornamelijk de verschillen in de demografische hypothesen:

4.3 Afwijking van de pensioenhypothesen

In % BBP	2004	2030
Uitgaven pensioenen		
Scenario studiecommissie	9,2	12,5
Scenario WGA	9,2	13,2
Afhankelijkheidscoëfficiënt (65+/15-64)		
Scenario studiecommissie	26,2	39,9
Scenario WGA	26,2	41,6

Bijlage 5: De normering van de overheidsfinanciën in de opeenvolgende stabiliteitsprogramma's

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Programma	<i>Vorderingsaldo</i>											
1999-2002	-1,6	-1,3	-1,0	-0,7	-0,3							
2000-2003		-1,1	-1,0	-0,5	0,0	0,2						
2001-2005			-0,1	0,2	0,3	0,5	0,6	0,7				
2002-2005				0,0	0,0	0,5	0,6	0,7				
2003-2005					0,0	0,0	0,3	0,5				
2004-2007						0,2	0,0	0,0	0,0	0,3	0,6	
2005-2008							0,0	0,0	0,0	0,3	0,5	0,7
2006-2009								0,0	0,0	0,3	0,5	0,7
Realisaties	-0,8	-0,5	0,1	0,6	0,0	0,1	0,0					
Programma	<i>Schuldgraad</i>											
1999-2002	117,5	114,5	112,2	109,6	106,8							
2000-2003		114,9	112,4	108,8	105	101,3						
2001-2005			110,6	105,8	101,4	97,2	92,9	88,7				
2002-2005				107	103,3	97,7	93	88,6				
2003-2005					106,1	102,3	97,9	93,6				
2004-2007						102,3	97,6	93,6	90,1	87		
2005-2008							96,6	95,5	91,7	88	84,2	
2006-2009								94,3	90,7			
Realisaties	117,0	113,6	107,7	106,3	103,2	98,5	94,7	94,3	90,7	87,0	83,0	79,1